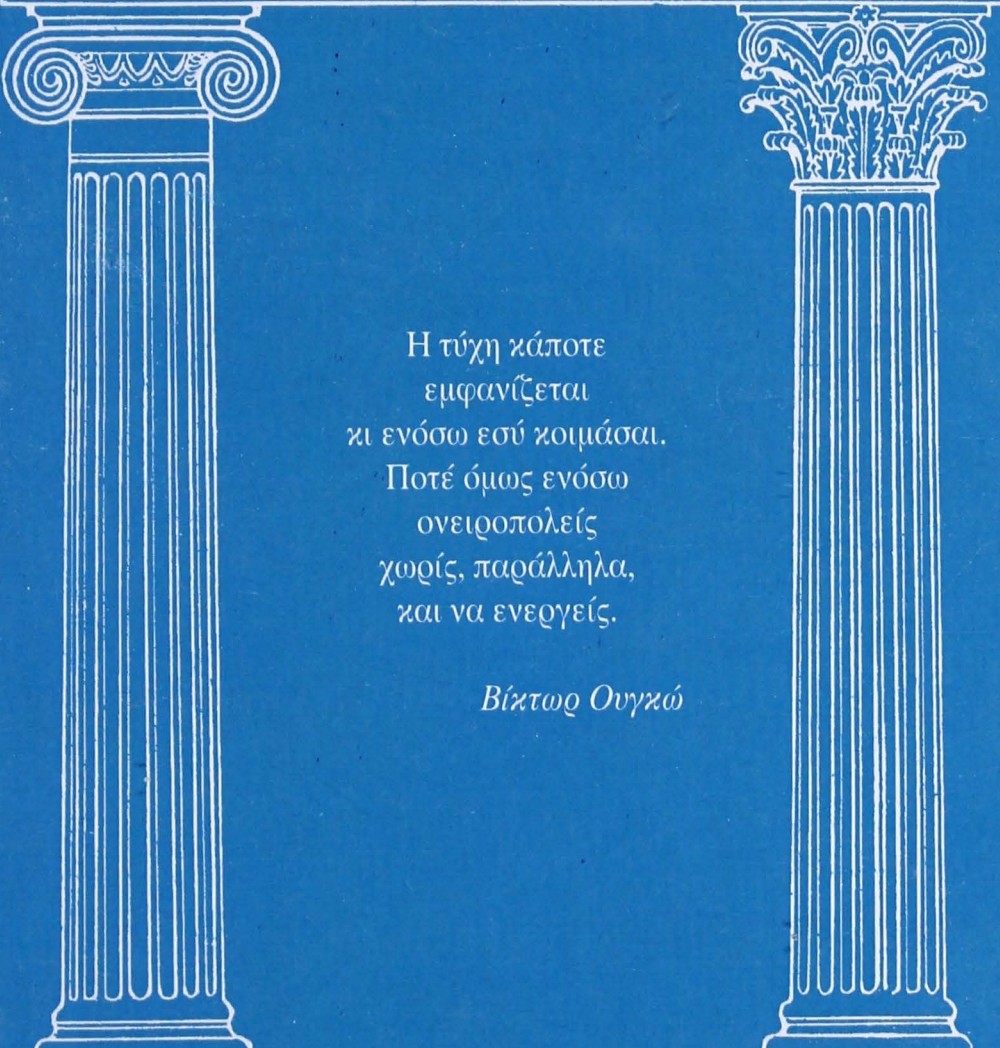

ΙΛΙΞΟΣ

Η τύχη κάποτε
εμφανίζεται
κι ενόσω εσύ κοιμάσαι.
Ποτέ όμως ενόσω
ονειροπολείς
χωρίς, παράλληλα,
και να ενεργείς.

Βίκτωρ Ουγκώ

**Κυκλοφόρησαν
οι νέες εκδόσεις των έργων
της ιδρύτριας της Θ.Ε.**

Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ

**Η Φωνή της Σιγής
Το Κλειδί της Θεοσοφίας
Τα Πρώτα Βήματα στον Αποκρυφισμό**

Διατίθενται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία
και στα γραφεία της Θ.Ε. Βουκουρεστίου 25,
Τ.Τ. 106 71

Τηλ. + Fax. 210 3610961

Τηλ. 210 3620702

Ταχυδρομική ή τηλεφωνική παραγγελία με αντικαταβολή
Το Κλειδί της Θεοσοφίας16€
Η Φωνή της Σιγής.....8€
Τα Πρώτα Βήματα στον Αποκρυφισμό8€

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Βουκουρεστίου 25 Κωδ. Ταχ. 106 71, Αθήνα Αττικής, Κωδικός: 4311

Τηλ. 210 36.20.702 - 210 36.10.961 Fax: 210 36.10.961

www.theosophicalsociety.gr

email(περιοδικού): ilisos@theosophicalsociety.gr

email(Εταιρείας): info@theosophicalsociety.gr

Ιδρυτής + ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ιδιοκτησία - Έκδοση: Θεοσοφική Εταιρεία εν Ελλάδι

Εκδότης - Διευθυντής: Γεώργιος Σιβέρης

Επιμέλεια ύλης: Κρυσταλλία Ιωαννίδου, Ιφιγένεια Κασταμονίτη

Μεταφράσεις: Ιφιγένεια Κασταμονίτη

ΙΟΥΛΙΟΣ – ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ – ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ Τεύχος 269

Καμιά βουτιά σε καθαρά δροσερά νερά δεν ευχαριστεί τόσο αυτόν που υποφέρει από τη ζέστη, κανένα μαργαριταρένιο κολιέ τη γυναίκα, όσο τα λόγια του καλού ευχαριστούν τον καλό. Οι καλοί άνθρωποι ποικίλουν. Κάποιοι είναι σαν τις ινδικές καρύδες γεμάτοι από γλυκό γάλα, και άλλοι σαν το τζίτζιφο εξωτερικά ευχάριστοι. Σαν πήλινο δοχείο που εύκολα σπάει και δύσκολα κολλάει πάλι, είναι οι κακοί. Οι καλοί είναι σαν χρυσά αγγεία που δύσκολα σπάζουν και γρήγορα ενώνονται.

Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ

(Βιβλίο Γενεθλίων, Κανόνων και Αξιοματίων)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ

Σελ.

Γεώργιος Σιβερός: Μυστικισμός και Αποκρυφισμός	3
Sharmila S. Parulker: Η Αξία των Κύκλων	15
Άννη Μπέξαντ: Ο Ερχομός του Παγκόσμιου Διδασκάλου	21
Από τις Διδασκαλίες των Σούφι: Ο Σκοπός της Ζωής	29
Αρχαιοελληνική Παράδοση:	
A) Η Μεγάλη Μητέρα – Γαία.....	33
B) Οι Ψυχές των Νεκρών	39
Μαίρη Ζωγράφου: Αναζητώντας τη Μάνα.....	43
Κρυσταλλία Ιωαννίδου: Η Μπαγκαβάτ Γκιτά	45
Ιωάννης Λεφουστέκ: Η Θάλασσα του Πνεύματος.....	55
Manly Hall: Το Ανθρώπινο Σώμα ως Σύμβολο (Μέρος 2ον).....	56

Με χαρά πληροφορούμε τους αναγνώστες μας ότι μπορούν να επισκεφθούν την ιστοσελίδα της Θεοσοφικής Εταιρείας στην διεύθυνση:

www.theosophicalsociety.gr

Η ιστοσελίδα είναι γραμμένη σε δύο γλώσσες – Ελληνικά και Αγγλικά. Αν και βρίσκεται υπό κατασκευή, αρκετά τμήματά της είναι ήδη

On Line. Περισσότερες πληροφορίες θα βρείτε στη διεύθυνση

webmaster@theosophicalsociety.gr

ΜΥΣΤΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΡΥΦΙΣΜΟΣ

Γεώργιος Σιβιρής

Ο Μυστικισμός και ο Αποκρυφισμός είναι δύο βαθμοί μύησης που συνδέονται με τα δύο κατώτερα σώματα του ανθρώπου, το αστρικό και το νοητικό, και αντιστοιχούν στην κάθαρση αυτών των σωμάτων και την αναγέννησή τους με τη δύναμη της φώτισης. Στην ελληνική μυθολογία η διαδικασία αυτή βλέπουμε να διενεργείται από δύο θεότητες, τον Απόλλωνα και την Άρτεμη, τα δίδυμα αδέρφια που είναι τέκνα του Διός και της Λητούς. Είναι δύο ιδιότητες που δεν έχουν σχέση, βέβαια, με το συναίσθημα και την λογική αλλά με το καθαρό αίσθημα, την αγνή και άδολη καρδιά, και με την αναγεννημένη δια της φώτισης διάνοια.

Όπως έλεγε χαρακτηριστικά ο αείμνηστος Α. Ανδριανόπουλος, οι δύο αυτές ιδιότητες δεν οδηγούν την ψυχή στην άμεση γνώση της ουσίας των όντων. Παρασκευάζουν όμως αυτήν για να εκδηλώσει τις άλλες υψηλότερες ψυχικές ιδιότητες και αυτές είναι η έκλαμψη, η ενόραση, η έκσταση και η Ένωση. Είπαμε δε ότι οι δύο αυτές ιδιότητες της ψυχής αποτελούν δύο βαθμούς μύησης, διότι ο μεν Μυστικισμός για να λειτουργήσει σωστά προϋποθέτει το άνοιγμα του κέντρου ή τσάκρας που τοποθετείται στην καρδιά, ο δε Αποκρυφισμός το κέντρο που βρίσκεται στον θυρεοειδή αδένα και ονομάζεται «μήλο του Αδάμ», για να υποδηλώσει ότι με το άνοιγμά του τίθεται σε λειτουργία η ικανότητα της διάκρισης μεταξύ του καλού και του κακού στην εσωτερική της όψη. Ενεργοποιούνται επίσης ιδιότητες όπως η διαίσθηση, που είναι μια διάχυτη αίσθηση πραγμάτων κειμένων εκτός των ορίων των αισθήσεών μας, η διόραση, μια αίσθηση δια της οποίας αντιλαμβάνεται κα-

νείς με σαφήνεια και εναργώς πρόσωπα και γεγονότα που λαμβάνουν χώρα πολύ μακριά, και η έμπνευση κατά την οποία ο άνθρωπος δέχεται ιδέες και σκέψεις προερχόμενες από άλλες συνειδήσεις ή διαστάσεις.

Αυτά είναι μερικά από τα χαρακτηριστικά που εκδηλώνονται δια του Μυστικισμού και του Αποκριφισμού. Υπάρχουν όμως και άλλα σημαντικότερα, για τα οποία θα μιλήσουμε στη συνέχεια. Με το άνοιγμα των δύο αυτών κέντρων, ο άνθρωπος λειτουργεί σαν μία καθαρά ανθρώπινη ύπαρξη χωρίς εγωιστικές και κτητικές τάσεις. Η ζωώδης φύση του έχει, τρόπον τινά, νεκρωθεί και έχει απομακρυνθεί νοερώς από τον τριπλό αυτό κόσμο της πλάνης. Δεν προσκολλάται στα πράγματα του κόσμου και η συνειδήσή του έχει ανιψωθεί σε ένα λεπτότερο επίπεδο. Δεν τον συγκινούν τα γήινα και τα εγκόσμια, αλλά έχει στρέψει το στοχασμό του προς τα θεία και εποικράνια. Έχει καθιερώσει μια επαφή κι επικοινωνία με τον πνευματικό κόσμο, με τα θεία όντα, και αντλεί δύναμη αλλά και γνώση άνωθεν, που έρχεται από την αόρατη πνευματική κοινότητα σαν το μάννα εξ ουρανού. Ο Μυστικισμός είναι το πρώτο βήμα και ακολουθεί το δεύτερο, που είναι ο Αποκριφισμός.

Ο Μυστικισμός, κατά μία παράδοση, αντιστοιχεί στο βαθμό του αρχάριου μαθητή, ο δε Αποκριφισμός στο βαθμό του ειδικευμένου εταίρου. Αντιστοιχούν στα δύο μέρη της ανθρώπινης ψυχής, των οποίων επιδιώκεται η εξυγίανση και η ανάπτυξη. Με την μύηση συντελείται αφενός μεν η χειραφέτηση των δύο αυτών οργάνων της ανθρώπινης ψυχής, αφετέρου δε η ανάπτυξη των δυνάμεων και των ιδιοτήτων που περιέχονται σε αυτά. Στον αμύητο αυτά τα δύο κέντρα υπολειποντούν και δι' αυτών εκδηλώνονται τα ζωώδη ένστικτα και τα πάθη και τοιουτοτρόπως, μέσω της μύησης, τα κέντρα αυτά αποδεσμεύονται και ελευθερώνονται από τη δουλεία και τη φυλακή της κατώτερης υπόστασης, και τίθενται υπό τον έλεγχο και την καθοδήγηση της ανώτερης θείας υπόστασης.

Όπως έλεγε ο Απόστολος Παύλος: «Ελευθερωθέντες από τη σάρκα, εδουλώθημεν εις τον Θεόν». Ο Μυστικισμός λοιπόν εκδηλώνεται από το κέντρο της καρδιάς και έχει λατρευτικό χαρακτήρα, και ο Αποκριφισμός από το κέντρο του νου και έχει γνωστικό χαρακτήρα. Οι δύο αυτές λειτουργίες αντιστοιχούν, αναλογικά,

στις θείες ιδιότητες της αγάπης και της σοφίας, σε κατώτερο βέβαια βαθμό. Ας δούμε όμως πώς συνδέονται με τους θεούς Άρτεμη και Απόλλωνα.

Κατά τον Πλάτωνα, το όνομα Άρτεμις φαίνεται να σημαίνει το αρτεμές (ακέραιο) και το αξιοπρεπές, διότι αγαπά την παρθενία. Το δε Απόλλων, προέρχεται από το Απέλλων που σημαίνει το απλούν. Χαρακτηρίζεται επίσης ως αλεξίκακος, αιγενέτης και πολλά άλλα και αυτό, προφανώς, είχε κατά νου ο Κρισναμιούρτι όταν διερωτάτο αν είναι δυνατόν να γίνουμε πάλι νέοι, όχι στο σώμα αλλά στο νου και τις καρδιές μας. Αν είναι δυνατόν να ανανεώσουμε το νου και την καρδιά, έτσι ώστε να αντικρίζουμε τη ζωή τελείως διαφορετικά. Να έχουμε δηλαδή ένα φρέσκο νου διααγής, που να μην είναι μπερδεμένος, που να μην θίγεται ποτέ από τη στενοχώρια και τα προβλήματα και από το μόχθο που είμαστε συνηθισμένοι να έχουμε.

Με άλλα λόγια, ένα νου αλεξίκακο και μια καρδιά που να μη γνωρίζει τη ζήλεια, που να είναι γεμάτη από στοργή και αγάπη, έτσι ώστε να ξαναγεννιόμαστε τελείως κάθε ημέρα. Να είμαστε δηλαδή, αιγεννήτοι. Τότε η μόνη ερώτηση που αξίζει να κάνουμε είναι: «Είναι δυνατόν να ξαναγεννηθούμε ώστε ο νους και η καρδιά μας να είναι ανανεωμένοι, φρέσκοι. Ώστε να μπορούμε να ανανεώνουμε τον εαυτό μας αδιάκοπα και να είναι πάντα φρέσκος, πάντα νέος, ζωντανός και καινούργιος;»

Όταν ο άνθρωπος ξαναγεννηθεί κατ' αυτό τον τρόπο, όταν αποκτήσει μια καινούργια ζωντάνια, μια καινούργια αντίληψη, μια καινούργια ύπαρξη, τότε τόσο η καρδιά του όσο και ο νους εκδηλώνουν ορισμένες ιδιότητες, που αποδίδονται και προέρχονται από τις δύο προαναφερθείσες θεότητες σύμφωνα με τις τέσσερις δυνάμεις του θεού Απόλλωνος: Της μουσικής (εκ των Μουσών), της μαντικής, της ιατρικής και της τοξικής. Αλλά και πολλές άλλες. Όταν η καρδιά και ο νους έχουν εξαγνισθεί και αναγεννηθεί, υπάρχει υγιής πνευματισμός. Διότι τότε είναι δυνατή η επικοινωνία με τα καθαρά πνεύματα του αστρικού χώρου, με τα μέλη της Λευκής Αδελφότητας, με τους Διδασκάλους της Σοφίας, με τους θείους Δαίμονες, με τα πνεύματα των θείων όντων που μεταδίδουν τις απόκρυφες γνώσεις στις κεκαθαρωμένες ψυχές, όπως το Άγιο

Πνεύμα που λαλούσε δια των Προφητών. Δεν μπορούμε να προσεγγίσουμε το καθαρό με το ακάθαρμο, που είναι το «εγώ», διότι αυτό δεν είναι θεμιτό όπως λέγει και ο Πλάτων. Ο γνήσιος και καθαρός Μυστικισμός αλλά και ο Αποκρυφισμός, εκδηλώνονται μόνο στις κεκαθαρισμένες ψυχές.

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι το είδος αυτό της επαφής με το άγνωστο αποτελεί μια μορφή Διαλογισμού ο οποίος, όπως λέγει ο Κρισναμούρτι, υπάρχει μόνον όταν έχουν τεθεί τα θεμέλια της ηθικής και ενάρετης ζωής. Ένας τέτοιος άνθρωπος, όπως αναφέρεται στα «Πόδια του Διδασκάλου», είναι με το μέρος του Θεού και εργάζεται για την εξέλιξη, και όχι για το ατομικό του συμφέρον. Και αυτό μπορεί να συμβεί μόνο με την εκμηδένιση του «εγώ» που συνεπάγεται και την εξάλειψη. Ο Νόμος του Κάρμα λειτουργεί όσο υπάρχει το «εγώ», ο χωριστός εαυτός, το ατομικό συμφέρον και επομένως η προσκόλληση.

Η αιτία της συνταύτισης με τα πράγματα, τους ανθρώπους και τις ιδέες, βρίσκεται στο «εγώ» που προκαλεί και τα αποτελέσματά. Ο μηχανισμός αυτός παίρνει τέλος με το θάνατο του παλαιού που είναι ο εαυτός, λέγει ο Κρισναμούρτι, και αυτό που ισοδυναμεί με την υπερνίκηση της επιρμένης, της κακής μοίρας. Ένας τέτοιος άνθρωπος, ενώ βρίσκεται στον κόσμο, ενώ ζει με τους ανθρώπους, είναι εκτός του κόσμου κι επομένως δεν υπόκειται και δεν εντάσσεται στο νόμο του κάρμα, του κοσμικού γίγνεσθαι. Γι' αυτό και η ουσιαστική κάθαρση ονομάζεται μνητικός θάνατος.

Μόνο τότε ο νους είναι φρέσκος και αμιόλυντος. Γι' αυτόν, κάθε μορφή συνέχισης εκτός της τεχνικής γνώσης είναι εντελώς καταστρεπτική, είναι ένας φραγμός για να ξαναγεννηθεί ένας φρέσκος νους. Αυτό που έχει συνέχεια είναι η εγωκεντρική δραστηριότητα στην οποία οι περισσότεροι από εμάς είναι σκλαβωμένοι, η φιλοδοξία, η απληστία, ο φθόνος, η επιδίωξη της ευχαρίστησης, η αποφυγή του πόνου, η μίμηση, το να ακολουθείς, και όλα τα άλλα που κάνει αυτό το κέντρο. «Το να πεθάνετε για τον εαυτό σας, που σχηματίζει αυτό τούτο το κέντρο της συνέχισης, το να πεθάνετε για το γνωστό, το να είστε ελεύθεροι από το γνωστό, αυτό είναι η ανανέωση του νου, αυτό φέρνει φρεσκάδα», καταλήγει ο Κρισναμούρτι. Αυτό είναι και το έργο των δίδυμων θεών της μυθολο-

γίας. Ο θάνατος που προκαλείται από την Άρτεμη και η αναγέννηση από τον Απόλλωνα. Και βέβαια, είναι περιττό να αναφέρουμε ότι δεν πρόκειται περί φυσικών προτύπων αλλά περί ιδιοτήτων του Θείου. Η Άρτεμις, ως θεά της αγνότητας και της παρθενίας, αντιπροσωπεύει τη δύναμη εκείνη δια της οποίας συντελείται η κάθαρση. Είναι δηλαδή, επιφορτισμένη με το έργο του θανάτου αφού, όπως λέγει ο Πλάτων, η κάθαρση ισοδυναμεί με θάνατο καθότι δεν είναι τίποτε άλλο παρά το λύσιμο και ο χωρισμός της ψυχής από το σώμα.

Με αυτή την έννοια, η Άρτεμις ονομάζεται θεά του κυνηγιού η οποία κυνηγώντας στα δάση, στο εσωτερικό δηλαδή του ανθρώπου, με το ολόχρυσο τόξο της έριπτε τα βέλη και εξολόθρευε το γένος των αγρίων ζώων, τη ζωώδη δηλαδή φύση μας με τα πάθη και τις επιθυμίες της. Φόνευε, με άλλα λόγια, το μέρος εκείνο της ψυχής το οποίο ο Πλάτων ονομάζει επιθυμητικόν και το παρομοιάζει με ποικίλο και πολυκέφαλο τέρας, που έχει γύρω του άλλες μεν κεφαλές ήμερων ζώων και άλλες αγρίων. Έτσι η θήρα έμενε πάντοτε το κυριότερο χαρακτηριστικό της ελληνικής Αρτέμιδος.

Ο δε Φοῖβος Απόλλων, θεός του φωτός, αντιπροσώπευε την αναγεννητική και ανανεωτική δύναμη δια της οποίας φωτιζόταν και αναγεννιόταν η ανθρώπινη διάνοια. Ως τέκνα λοιπόν του Διός, οι δύο αυτοί θεοί αποτελούν τα δύο μέρη της μιας υπερφυσικής δύναμης, η οποία ενεργεί ως εξαγνιστική και φωτιστική, αποσπώντας την ανθρώπινη ψυχή από τα γήινα και στρέφοντάς την προς τα επουράνια διότι, όπως λέγει και ο Κρυσναμούρτι, δεν μπορεί να υπάρξει το καινούργιο αλλά το καινούργιο έρχεται με τη φώτιση.

Η Ενέργεια της Αγάπης

Είπαμε προηγουμένως ότι οι δύο αυτές θεότητες αποτελούν δύο όψεις, δύο κλώνους της ίδιας υπερφυσικής δύναμης που προέρχεται από την κεφαλή της ουράνιας ιεραρχίας, που είναι ο κραταιός θεός Ζευσ, ο υπέρτατος θεός, «πατήρ ανδρών τε, θεών τε», ο ρυθμιστής του παντός, τα πανίσχυρο ον, του οποίου η υπέρτατη διάνοια βλέπει και γνωρίζει τα πάντα, και του οποίου η κατοικία

είναι ο αιθήρ, το βασίλειο της αμετάβλητης και γαλήνιας λαμπρότητας. Είναι δε εκπληκτικό πώς ο Κρισναμιούρτι παρουσιάζει την ίδια ιδέα του θανάτου και της αναγέννησης με το δικό του ιδιαίτερο τρόπο: «Για να ανανεωνόμαστε κάθε ημέρα, να ξαναγεννιόμαστε κάθε ημέρα, να πεθαίνουμε κάθε ημέρα για καθετί το γνωστό ώστε να υπάρχει το φρέσκο, το καινούργιο, και για να ζούμε σε αυτή την κατάσταση, όχι να τη διατηρούμε αλλά να βρισκόμαστε σε αυτήν, χρειάζεται μια καταπληκτική ενέργεια η οποία δεν είναι ενέργεια της σύγκρουσης.

Χρειάζεται ενέργεια για να πεθάνουμε σε καθετί που έχουμε αποκτήσει, που έχουμε αποθηκεύσει, στα πράγματα που έχουμε γνωρίσει, που θυμόμαστε, που ουσσωρεύουμε. Ο θάνατος του νου ο οποίος έχει κάθε ημέρα εμπειρίες, ο θάνατος του μυαλού που αντιδρά σε κάθε κίνηση της ζωής, το τέλος της ζωής σε όλους μας, όλα αυτά απαιτούν ενέργεια. Δεν είναι ένα διανοητικό πράγμα. Μιλάμε για μια διαφορετική ενέργεια, μια ζωντάνια, μια δύναμη που είναι αναγκαία για να πεθαίνουμε κάθε μέρα, ώστε ο νους και η καρδιά να είναι φρέσκα, καινούργια. Σε αυτό τον ίδιο το θάνατο υπάρχει το καινούργιο.»

Δηλαδή, Άρτεμις και Απόλλων ενεργούν συγχρόνως. Για να ανακαλύψουμε σχετικά με αυτή την ενέργεια, η οποία πάντοτε ανανεώνεται, χωρίς κανένα κίνητρο, πρέπει να γίνουμε εξαιρετικά απλοί, πράγμα που σημαίνει πεφωτισμένοι, αφού Απόλλων ή Απέλλων σημαίνει «απλούν». Στην ερώτηση τι είναι αυτή η ενέργεια, μπορούμε να δώσουμε την απάντηση με μια λέξη. Αυτή η λέξη είναι ΑΓΑΠΗ. Όχι με την έννοια που την αντιλαμβάνονται οι περισσότεροι άνθρωποι. Αυτή η αγάπη που δεν είναι η λέξη, αυτή η ενέργεια κάνει το νου και την καρδιά να ξαναγεννιούνται, έτσι ώστε να είναι πάντα φρέσκα. Μόνο αυτή η ενέργεια διατηρεί το νου φρέσκο μέσα στο χρόνο. Οποιαδήποτε και αν είναι η πείρα, η εντύπωση και η γνώση που έχει αποκτηθεί, πεθαίνει τη στιγμή που έρχεται. Έρχεται, την αισθάνεσαι, και τελειώνει σε μια μόνο κίνηση.

Χρησιμοποιώντας τους όρους «αγάπη» και «άχρονο», ο Κρισναμιούρτι μάς διευκολύνει να συνειδητοποιήσουμε τη φύση αυτής της ενέργειας. Είναι κάτι πέρα από το γνωστό, πέρα από το νου.

Αν δε λάβουμε υπόψη τη χριστιανική διδασκαλία, σύμφωνα με την οποία η Αγάπη είναι εκ του Θεού και ο Θεός είναι Αγάπη, τότε θα πρέπει να την αναζητήσουμε στη φύση και την ουσία της θεότητας, άρα και του Διός, η οποία δρα δια των δύο ιδιοτήτων της, το θάνατο που αντιστοιχεί στην Άρτεμη, και την αναγέννηση που αντιστοιχεί στον Απόλλωνα. Όπως λέγει και πάλι ο Κρισναμούρτι: «Ο θάνατος που προκαλεί η ενέργεια αυτή είναι η αθανασία του νέου». Που σημαίνει ότι, για να γεννηθεί μέσα μας η θεία και αθάνατη φύση, πρέπει απαραίτητως να πεθάνει η θνητή προσωπικότητα. Εξ ου και, κατά την παράδοση, πρώτα έρχεται η Άρτεμις και κατόπιν ο Απόλλων.

Μπορούμε επίσης να φαντασθούμε τις δύο θεότητες σαν δύο ακτίνες του Ήλιου-Διός, την μια ως ακτίνα της κάθαρσης και την άλλη της φώτισης. Θα πρέπει όμως να διευκρινισθεί ότι οι ακτίνες αυτές δεν ενεργούν άμεσα στην ανθρώπινη ψυχή, λόγω της μεγάλης ακτινοβολίας τους την οποία η ψυχή δεν μπορεί να αντέξει, αλλά έμμεσα μέσω ενός από εκείνους τους αγγέλους που είναι οι φύλακές μας και εποπτεύουν επί του ανθρώπινου γένους και που, λόγω του ιερού λειτουργήματός τους, δρουν σαν αξιωματούχοι των θεών και μεταδίδουν τις ιδιότητές τους στους ανθρώπους με μικρότερη, πιο υποφερτή ένταση, δηλαδή ανακλαστική.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η περίπτωση του Ασκληπιού, ο οποίος αποκαλείτο «ιατρός αγαθός» διότι, όπως αναφέρει η παράδοση, οι ιατρικές ιδιότητες προήρχοντο από τον Απόλλωνα, τον ηλιακό θεό, του οποίου η ακτίνα επενεργούσε αγαθοεργά επί του ανθρώπινου σώματος και έτσι, ο Ασκληπιός κατέστη θεός της υγείας. Θα πρέπει επίσης να τονισθεί ότι η ιατρική του Ασκληπιού συμπεριλαμβάνεται στην επιστήμη του Αποκρυφισμού. Θα πρέπει επομένως να φαντασθούμε τις θεότητες αυτές, όχι σαν μορφικές οντότητες αλλά σαν μια δραστική υπερβατική δύναμη που χρησιμοποιούν τα θεία όντα για να επιτελέσουν το μνητικό έργο τους. Γι' αυτό και ο Κρισναμούρτι μιλά για την ενέργεια της αγάπης απρόσωπα, η οποία έχει δύο ιδιότητες δηλαδή την εξαγνιστική ή λυτρωτική και την αναγεννητική.

Οι Πατέρες της Εκκλησίας κάνουν λόγο για ουράνιους ιατρούς που χειρουργούν τα πάθη της ψυχής χρησιμοποιώντας, βεβαίως,

ως χειρουργικό εργαλείο τους τη θαιμιατουργή αυτή ενέργεια. Ο Άγιος Ιωάννης του Σταυρού, στο βιβλίο του «Σκοτεινή Νύκτα της Ψυχής», λέγει αναφερόμενος στο ίδιο θέμα:

«Η ψυχή, βυθιζόμενη στη Σκοτεινή Νύκτα, μένει σε κατάσταση παθητική για να αφήσει τον Θεό ελεύθερο να ενεργήσει. Είναι παθητική αλλά όχι αδρανής. Υποτασσόμενη στη θεία εγχείρηση, συνεργάζεται κατά το μέτρο της δύναμής της. Καμιά εσοχή της καρδιάς ή του νου δεν αφήνεται ανεξερεύνητη και ανενόχλητη. Τοιουτοτρόπως, εκδηλώνονται όλες οι δυνάμεις της ψυχής και μια νέα ικανότητα για αγάπη και αφοσίωση στη θεία θέληση»

Μπορούμε επομένως να πούμε ότι η ενέργεια της Αγάπης αντιπροσωπεύει την άμορφη και αιώνια ζωή, και αυτό είναι ένας ορισμός που δίνεται από όλες τις παραδόσεις για τον Θεό. Τι αντιπροσωπεύουν όμως η καρδιά και ο νους; Είναι κατ' αρχήν δύο όργανα με τα οποία λειτουργεί ο ανθρώπινος οργανισμός. Η καρδιά είναι το κέντρο της ζωής και ο εγκέφαλος το κέντρο της γνώσης. Δεν είναι όμως μόνο δύο φυσικά όργανα. Υπάρχει και η μεταφυσική πλευρά τους. Κατά τον εσωτερισμό, η καρδιά αντιστοιχεί στο αστρικό σώμα, που είναι το όχημα της ζωής, και ο νους στο νοητικό σώμα, που είναι ο φορέας της σκέψης. Αυτή η ζωή έχει αναλογική σχέση με την αιώνια ζωή αλλά ανήκει σε ένα κατώτερο επίπεδο. Ο δε νους που είναι η έδρα του καλού και του κακού, μπορεί να είναι πεπλανημένος, δηλαδή όργανο της υλιστικής σκέψης, ή πεφωτισμένος δίαυλος, δηλαδή της ανώτερης βουδικής σκέψης, ή δείκτης πνευματικών εμπνεύσεων. Με άλλα λόγια, μπορεί να είναι φονεύς της πλάνης ή της αλήθειας, του σκότους ή του φωτός.

Μέσω του νου διέρχεται το απολλώνιο φως που λειτουργεί σαν έμπνευση και εκπέμπεται από τις Μούσες. Υπό αυτή την έννοια οι κινέζοι Βουδιστές λένουν ότι όλα τα ανθρώπινα όντα διακρίνονται μεταξύ τους από το είδος της διάνοιάς τους, αν δηλαδή είναι πεπλανημένη ή πεφωτισμένη. Ας σταθούμε όμως στο θέμα της καρδιάς και ας προσπαθήσουμε να την εξετάσουμε όχι σαν φυσικό όργανο αλλά σαν μια υπερφυσική δύναμη, σαν μια αστρική ενέργεια που συντηρεί και ζωογονεί το σώμα. Περί αυτής της αναζωογόνησης άλλωστε της καρδιάς μιλάει ο Κρισναμιούρτι, αφού το φυσικό όργανο δεν επιδέχεται ανανέωση. Πρόκειται για αυτή την

ίδια την ουσία της ζωής στο υπό τον ήλιο σύμπαν, όχι όμως της αιώνιας ζωής ή ζωής της Αγάπης, από την οποία ωστόσο απορρέει καθότι όλη η ενέργεια μέχρι την κατώτερη μορφή της προέρχεται από μια ουράνια πηγή. Αυτό άλλωστε προκύπτει και από το σχετικό κεφάλαιο της Γένεσης, στο οποίο αναφέρει ότι ο Θεός ενεφύσησε πνοή ζωής στους μυκτήρες του Αδάμ και έγινε ο άνθρωπος ψυχή ζώσα. Αυτή είναι η ενέργεια της καρδιάς, ενώ της Αγάπης είναι «πνεύμα ζωοποιούν», ο Κύριος εξ ουρανού. Η μια ζωή είναι αιώνια και η άλλη εφήμερη. Και της αιώνιας ζωής τέκνα, δηλαδή ιδιότητες, είναι η Άρτεμις και ο Απόλλων.

Με τους δύο αυτούς κλώνους από το Δένδρο της Ζωής, πραγματοποιείται το θεάρεστο έργο της κάθαρσης και του φωτισμού. Στεκόμαστε όμως ακόμη στην ενέργεια της καρδιάς. Ο Παράκελσος της δίνει την ονομασία ζωικό ρευστό, και λέγει ότι όλος ο Μικρόκοσμος περιλαμβάνεται εν δυνάμει στο στοιχείο αυτό. Την ονομάζει επίσης *spiritus vitae* (πνεύμα ζωικό), που έλκει την προέλευσή του από το *spiritus mundi* και αποτελεί εκπόρευσή του. Αποτελεί την ουσία της ζωής, και το στοιχείο στο οποίο περιλαμβάνεται αυτή η ουσία και χρησιμεύει σαν όχημά της, ο Παράκελσος το ονομάζει Μούμια. Είναι το ορατό σώμα που δείχνει ότι βλέπει και μιλάει και εν τούτοις, δεν βλέπουμε εκείνη τη δύναμη που βλέπει και μιλάει μέσω αυτού.

Κατά τον ίδιο τρόπο η δράση της Μούμιας επί του ορατού σώματος δεν μπορεί να γίνει αντιληπτή από τις αισθήσεις, μόνο τα αποτελέσματά της μπορούν να γίνουν ορατά. Η Μούμια είναι το μυστικό των φιλοσόφων, το «άνθος του ανθρώπου» και το πραγματικό ελιξίριο της ζωής. Το όχημα που περιλαμβάνει την ουσία της ζωής στο σώμα του ανθρώπου, δηλαδή η Μούμια, είναι το ίδιο σε όλες τις ιδιοτητές του σαν εκείνο που περιλαμβάνει την παγκόσμια ζωή και αποτελεί το αστρικό σώμα του κόσμου. Όλα τα μέλη του σώματος περιλαμβάνονται δυνητικά στο κέντρο του ζωικού ρευστού που έχει την έδρα του στον εγκέφαλο, ενώ η δύναμη που το κινεί προέρχεται από την καρδιά. Η σκέψη, κατά τον Παράκελσο, δεν δημιουργείται από τον εγκέφαλο ούτε η αγάπη ούτε το μίσος δημιουργούνται από την καρδιά. Αλλά η σκέψη ενεργεί μέσω του εγκεφάλου και η αγάπη και το μίσος έχουν το κέντρο τους

στην καρδιά. Ο άνθρωπος που είναι θυμωμένος, δεν είναι θυμωμένος μόνο στο κεφάλι ή στη γροθιά του, αλλά συνολικά. Ένα πρόσωπο που αγαπάει, δεν αγαπάει μόνο με τα μάτια αλλά με όλο του το είναι. Εν ολίγοις, όλα τα όργανα του σώματος είναι μόνο μορφικά σχήματα νοητικών καταστάσεων προϋπαρχόντων παγκοσμίως. Τα όργανα αυτά δεν είναι παρά φορείς και σωματικοί αντιπρόσωποι των ενεργειών που εισχωρούν και κυκλοφορούν σε ολόκληρο το σύστημα.

Υπάρχει λοιπόν, κατά τον Παράκελσο, το *spiritus mundi* που αντιστοιχεί στην ενέργεια της Αγάπης του Κρισναμιούρτι, και το *spiritus vitae* που είναι η ενέργεια της καρδιάς, προερχόμενη από την πρώτη που είναι και η Πηγή κάθε ζωής. Θα μπορούσαμε επίσης να πούμε ότι η ενέργεια της Αγάπης – που είναι καθαρά πνευματική – είναι μια θεουργική δύναμη ενώ η ενέργεια της καρδιάς – που είναι αστρική – είναι ο λεγόμενος μέγας μαγικός παράγων των αλχημιστών, με τον οποίο γίνονται όλες οι μαγικές πράξεις στο κοσμικό βασίλειο. Οι δύο αυτές μορφές ενέργειας προσαρμόζονται στις δύο όψεις της θεάς Αφροδίτης, την ουράνια και την πάνδημο.

Αν λάβουμε υπόψη το θεμελιώδη κανόνα της αναλογίας, σύμφωνα με τον οποίο όλα τα άνω είναι όμοια με τα κάτω, καθώς και τη ρήση του Παράκελσου ότι ο άνθρωπος είναι καθρέπτης του σύμπαντος, καθότι πλάσθηκε κατά το ουράνιο πρότυπο της τριαδικής θεότητας, τότε μπορούμε να πούμε ότι η Παγκόσμια Ψυχή υπάρχει κατά αντιστοιχία και στο εσωτερικό του ανθρώπου και ότι λειτουργεί όπως η θεότητα υπό την τριπλή όψη σαν ζωική, ανθρώπινη και θεία. Οι τρεις αυτές όψεις μπορούν να γίνουν κατανοητές σαν η μία εντός της άλλης, αλλά καθεμία έχει την ιδιαίτερη διαμονή της. Σύμφωνα με την Καβαλιστική παράδοση, τα ονόματα και οι βαθμοί της ψυχής του ανθρώπου είναι τρεις:

α) το Νεφές, η ζωική ψυχή που αντιστοιχεί σε αυτό που ονομάζουμε ενέργεια της καρδιάς ή ζωικό ρευστό αστρικής μορφής. Είναι, κατά αναλογία, η θεία ιδιότητα της ισχύος.

β) το Ρουάχ, που αντιπροσωπεύει το νοητικό ή ανθρώπινο πνεύμα και αντιστοιχεί αναλογικά με τη θεία ιδιότητα της σοφίας και

γ) το Νεσαμάχ, που αντιπροσωπεύει την άγια ψυχή, την εντός

ημών θεότητα δια της οποίας εκδηλώνεται η ενέργεια της Αγάπης, το καθαρό πνεύμα που αντιστοιχεί στην ιδιότητα του κάλλους. Σύμφωνα λοιπόν με την ίδια παράδοση, η ψυχή (Νεφές) βρίσκεται σε στενή συγγένεια με το σώμα, συντηρώντας και ζωοποιώντας το. Είναι η βάση και η αρχική κίνηση. Έχοντας αποκτήσει τη δέουσα ωριμότητα καθίσταται ο θρόνος επί του οποίου θα στηριχθεί το Ρουάχ (πνεύμα), και όταν τα δύο αυτά έχουν ετοιμασθεί δεόντως, είναι ικανά να δεχθούν την ανώτερη ψυχή (Νεσαμάχ) η οποία θα στηριχθεί με τη σειρά της επί του θρόνου του πνεύματος (Ρουάχ).

Όπως αναφέρουν οι σοφοί ραβίνοι, η μελέτη αυτών των βαθμών της ψυχής συντελεί στην αποκάλυψη της ανώτερης σοφίας, και αυτός είναι ο τρόπος (δια της σοφίας και μόνον) κατά τον οποίο επιτυγχάνεται η σταδιακή γνώση ενός αριθμού μυστηρίων. Όταν το Νεφές φλογισθεί υπέρμετρα, καθίσταται θρόνος για το λευκό φως υπεράνω αυτού, και όταν αυτά τα δύο αποκτήσουν την πλήρη λάμψη τους, το λευκό φως καθίσταται θρόνος ενός άλλου φωτός, όχι πλήρως ευδιάκριτου, μιας άλλης ουσίας η οποία επικάθεται επί του λευκού φωτός και τότε υπάρχει σε όλα τέλεια φανέρωση. Το ίδιο συμβαίνει και με τον άνθρωπο που φθάνει στην τελειότητα και ονομάζεται άγιος.

Ακολουθώντας τη μνητική πορεία, λαμβάνει πρώτα από τον Θεό το Νεφές, και εκεί αναγείρει ναό ανάλογου βαθμού θεότητας. Ο βαθμός αυτός αντιστοιχεί στην εκδήλωση του μυστικιστικού στοιχείου, με το άνοιγμα του κέντρου της καρδιάς από το χέρι του Θεού. Εν συνεχεία, λαμβάνει το Ρουάχ, πάλι από το χέρι του Θεού, και δια του κέντρου του εκδηλώνονται οι αποκρυφιστικές ιδιότητες του ανθρώπου. Τέλος, φθάνει στην κορυφή της προς τον Θεό προσκόλλησης δια του Νεσαμάχ, και επί αυτού οικοδομεί ναό για τον Κύριο. Με αυτό εννοείται ο ανέκφραστος βαθμός του Νεσαμάχ που αντιστοιχεί στο ανώτερο είδος πίστης. Από το επίπεδο αυτό πιστεύω ότι προέρχεται εκείνο που ο Κρισναμιούρτι ονομάζει ενέργεια της Αγάπης. Διότι στον ανώτερο αυτό βαθμό εξέλιξης, το ΑΤΜΑ που αντιστοιχεί στο Νεσαμάχ, ενώνεται με το Μπράχμαν που είναι καθαρή ενέργεια. Με πολύ απλό και συνοπτικό τρόπο περιγράφει την καθαρά μνητική αυτή διαδικασία λέγοντας:

«Αναμφίβολα, αν ο ανθρώπινος νους (Ρουάχ) που είναι ικανός

για μια τέτοια εκπληκτική ενέργεια (Νεφές) δεν αναζητάει την αλήθεια ή τον Θεό (δεν στραφεί δηλαδή προς τον Μυστικισμό, οπότε η μαγική ενέργεια του Νεφές να γίνει θρόνος ή στήριγμα για το Ρουάχ), τότε κάθε έκφραση αυτής της ενέργειας γίνεται ένα μέσον καταστροφής και αθλιότητας. Η αναζήτηση της Αλήθειας χρειάζεται απέραντη ενέργεια και αν ο άνθρωπος δεν το κάνει αυτό, σπαταλάει την ενέργεια στους δρόμους που δημιουργούν ολέθριες καταστάσεις»

Επομένως, ο Μυστικισμός είναι η αρχή της αναζήτησης της Αλήθειας ενώ στον Αποκρυφισμό αποκαλύπτεται ένα μέρος αυτής της Αλήθειας, μια όψη του φωτός. Τέλος, μέσω της θείωσης κατακτάται πλήρως η Αλήθεια αφού ο άνθρωπος ενώνεται δια της Άγιας ψυχής με την Αλήθεια και τον Θεό.

Να γνωρίσουμε τον εαυτό μας είναι το πρώτο βήμα για μια πληρέστερη ζωή. Διότι αν δεν γνωρίσει ο άνθρωπος τον εαυτό του, αν δεν νιώσει τις ατέλειες και τα σφάλματά του, πώς είναι δυνατόν να αναλάβει τη διόρθωσή τους; Πώς είναι δυνατόν να αρχίσει την λάξευση του εαυτού του; Πώς είναι δυνατόν να αναγεννηθεί σε μια καινούργια ζωή; Πώς είναι δυνατόν να ανανεωθεί; Και είναι τόσο χρήσιμο και ωραίο να αποκτήσει κανείς την ικανότητα να ανανεώνεται συνεχώς!

Η πραγματική ζωή είναι η ζωή πλημυρισμένη από Αγάπη. Η Αγάπη είναι εκείνη που θεμελιώνει την αδελφότητα, που πραγματοποιεί την ενότητα. Την αδελφότητα και την ενότητα των ανθρωπών όλης της Γης.

Κωστής Μελισσαρόπουλος
«Μελετήματα - Για μια πληρέστερη ζωή»

Η ΑΞΙΑ ΤΩΝ ΚΥΚΛΩΝ

Sharmila S. Parulkar

(Μέλους του Blavatsky Lodge, Mumbai, India)

Στο ημερολόγιο της Φύσης, η 21η Σεπτεμβρίου σημειώνεται ως η Φθινοπωρινή Ισημερία κατά την οποία η διάρκεια της ημέρας είναι ίση με της νύκτας. Είναι η ημέρα που ο ήλιος, ταξιδεύοντας νότια, διασχίζει τον ισημερινό. Κατά το ανοδικό ή βόρειο ταξίδι του, όταν επιστρέφει από τον Τροπικό του Αιγόκερου, διασχίζει τον ισημερινό στις 21 Μαρτίου. Η Φθινοπωρινή Ισημερία λοιπόν, είναι ένα σημείο ή ένα στάδιο στην κυκλική πορεία του ήλιου ανάμεσα στον Τροπικό του Καρκίνου και τον Τροπικό του Αιγόκερου, και αυτός είναι ένας από τους πολλούς κύκλους που καταγράφονται στο Σύμπαν.

Μια από τις θεμελιώδεις θεωρίες της Θεοσοφίας είναι ότι ο κυκλικός νόμος κυριαρχεί σε όλους τους τομείς της ζωής, σε όλα τα βασίλεια υποκάτω του ανθρώπινου αλλά και υπεράνω αυτού. Κύκλος σημαίνει επιστροφή στο αρχικό σημείο. Ένας κύκλος είναι μια χρονική περίοδος που σημαδεύεται από μια ακολουθία σταδίων ή σημείων. Σε ένα κύκλο υπάρχει τάξη και συγχρονισμός ποσότητας και ποιότητας. Για παράδειγμα, ένας κύκλος 24 ωρών – ένα ημερονύκτιο – περιλαμβάνει την αυγή, τη μεσημβρία, το σούρουπο, τη νύκτα κοκ.

Όταν ολοκληρωθεί αυτός ο κύκλος, ένα νέο εικοσιτετράωρο αρχίζει, ένας άλλος κύκλος, που επίσης περιλαμβάνει τα τέσσερα αυτά στάδια, παρότι το πρωινό της επόμενης ημέρας δεν είναι ακριβώς το ίδιο με εκείνο της προηγούμενης ή της επόμενης. Ωστόσο, ένας τέτοιος κύκλος δεν είναι όπως ένα δακτυλίδι ώστε

να ολοκληρώνεται ακριβώς στο σημείο από όπου άρχισε. Μάλλον μοιάζει περισσότερο με σπείρα, είναι ελικοειδής, και επιστρέφει στο ίδιο μεν σημείο αλλά σε ένα ανώτερο επίπεδο.

Ένα σύμπαν έρχεται σε ύπαρξη και επιστρέφει στη μη ύπαρξη περιοδικά, ενώ εντός αυτού υπάρχουν μεγαλύτεροι και μικρότεροι κύκλοι – ο κύκλος των τεσσάρων εποχών της Φύσης, των τεσσάρων περιόδων (Yuga) της ανθρωπότητας, της γέννησης και του θανάτου κλπ. Επίσης, έρεινες που έγιναν στον τομέα του κύκλου των βιορυθμών και μελέτες επί των φυτών, των ζώων και των ανθρώπων, έδειξαν ότι κάθε μορφή ζωής έχει ιδιαίτερους κύκλους συμπεριφοράς που συνδέονται με εξωτερικές συνθήκες, όπως είναι οι διακυμάνσεις στη βαρομετρική πίεση, τα πεδία βαρύτητας της γης, οι φάσεις της σελήνης, οι κοσμικές ακτινοβολίες, τα ηλεκτρομαγνητικά πεδία του πλανήτη μας κλπ.

Πιστεύεται ότι τα ανθρώπινα πλάσματα έχουν ένα ρυθμικό κύκλο που κυβερνάει τη ζωή τους και αρχίζει από τη στιγμή της γέννησης. Στατιστική μελέτη με στοιχεία από χιλιάδες ανθρώπους αποκάλυψε ότι υπάρχουν τρεις βασικοί κύκλοι στην ανθρώπινη φύση. Ένας φυσικός κύκλος ζωτικότητας, δύναμης και αντίστασης που έχει διάρκεια 23 ημέρες, ένας συναισθηματικός κύκλος διάθεσης, εναισθησίας και αισθημάτων με διάρκεια 28 ημέρες, και ένας διανοητικός κύκλος μνήμης, εγρήγορσης και λογικής ισχύος με διάρκεια 33 ημέρες.

Καθένας από αυτούς τους κύκλους μπορεί να διαιρεθεί σε αρνητικές, θετικές και ουδέτερες φάσεις ή στάδια. Έχει παρατηρηθεί ότι οι ζοφερότερες στιγμές μας δεν περιλαμβάνονται στην αρνητική περίοδο ή φάση, αλλά εμφανίζονται όταν ο κύκλος κινείται κατά μήκος της γραμμής βάσης από τη θετική προς την αρνητική περίοδο. Έρευνες προς αυτή την κατεύθυνση έχουν δείξει ότι τα εργοστασιακά ατυχήματα συνήθως συμβαίνουν όταν οι εργάτες δεν είναι στην καλύτερη συναισθηματική ή φυσική φάση τους. Όλοι αυτοί οι κύκλοι διαφέρουν στη διάρκειά τους και συνήθως δεν συμπίπτουν μεταξύ τους. Αυτός είναι ο λόγος που πολύ σπάνια παρατηρείται το φαινόμενο να έχουμε εξαιρετικά υπέροχες ημέρες ή πραγματικά ζοφερές ημέρες. Η κακή μας διάθεση ή η μελαγχολία έρχεται σε κύκλους. Αν κρατήσουμε ημερολόγιο, θα παρατηρήσουμε ότι η μελαγχολία εμφανίζεται σε τακτά χρονικά δια-

στήματα. Όταν επιστρέφει, θα πρέπει να παροτρύνουμε τον εαυτό μας να νιώθει χαρούμενος ακόμη και παρά τη θέλησή του – ή τουλάχιστον να προσπαθούμε να συμμετέχουμε στη χαρά των άλλων γύρω μας. Μπορούμε να το κάνουμε την επόμενη ημέρα, την μεθεπόμενη αλλά και δυο ημέρες αργότερα, και τότε εμφυτεύουμε χαρούμενες εντυπώσεις στο νοητικό μας. Και όταν ο μελαγχολικός κύκλος επιστρέψει, θα φέρει μαζί του αυτές τις χαρούμενες εμφυτευμένες εντυπώσεις που θα ενεργήσουν τότε θεραπευτικά. Σύμφωνα θα καταφέρουμε να εγκαθιδρύσουμε ένα κύκλο χαράς για τον εαυτό μας.

Δίνοντας προσοχή στην κυκλική επιστροφή αυτών των εντυπώσεων, μπορούμε να εξοικονομήσουμε χρόνο στην εκπαίδευση του νου και του σώματός μας. Αν πχ. λαμβάνουμε την τροφή μας σε συγκεκριμένες ώρες της ημέρας, το πεπτικό μας σύστημα θα είναι έτοιμο και δραστήριο εκείνες τις ώρες έτσι ώστε η πέψη μας να λειτουργήσει σωστά. Αν μελετάμε για καθορισμένη χρονική διάρκεια καθημερινά, ο νους μας θα είναι έτοιμος να εργασθεί και να διεκπεραιώσει περισσότερη εργασία.

Αλλά, γιατί στεκόμαστε στη διάθεση και τα συναισθήματα; Ημέρα με την ημέρα τα γεγονότα και οι περιστάσεις έρχονται να μας συναντήσουν, σύμφωνα με τους μεγάλους κύκλους του Κάρμα και της Μετενσάρκωσης. Ο Καρμικός νόμος προβάλλει ως αξίωμα ότι σε βάθος χρόνου κάθε ώθηση, δράση ή σκέψη επιστρέφει στον αποστολέα της. Ο νόμος της Μετενσάρκωσης ορίζει ότι ο άνθρωπος έρχεται σε αυτό τον κόσμο, ζει το βίο του και στη συνέχεια πεθαίνει, ενώ κατόπιν επιστρέφει εκ νέου με ένα άλλο σώμα και μια άλλη προσωπικότητα. Είναι αυτό απλώς μια μηχανική επανάληψη σταδίων γέννησης-θανάτου-γέννησης;

Στην περίοδο ανάμεσα στο θάνατο και τη νέα ενσάρκωση, η ψυχή μεταβαίνει στην κατάσταση Ντεβαχάν και εκεί αφομοιώνει όλα τα καλά στοιχεία που αποκόμισε από το γήινο βίο, έτσι ώστε να επιστρέφει εμπλουτισμένη στην επόμενη ζωή. Η μέση διάρκεια της παραμονής της στο Ντεβαχάν θεωρείται ότι είναι 1000-1500 χρόνια. Θα πρέπει να εκλαμβάνουμε κάθε ζωή επί της γης ως μια σπάνια κυκλική ευκαιρία, που μας δίδεται εκ νέου μόνο αφού διέλθουν τα 1000-1500 χρόνια. Είναι σωστό λοιπόν να διε-

ρεινοίμε κάθε πράξη μας και κάθε φιλοδοξία μας, θέτοντας στον εαυτό μας το ερώτημα: «Είναι κάτι που θέλω να πάρω μαζί μου στο Ντεβαχάν;»

Η ευκαιρία να κατανοήσει κανείς και να εφαρμόσει στη ζωή του τη Θεοσοφία, είναι κάτι που το κάρμα προσφέρει σε λίγους ανθρώπους. Όσοι από εμάς είχαν την τύχη να συναντήσουν τη θεοσοφική διδασκαλία σε αυτή τη ζωή, ας αναρωτηθούμε: «Πώς να χρησιμοποιήσω αυτή την ευκαιρία;» Αν περνάμε την ώρα μας παρακολουθώντας τηλεόραση ή διαβάζοντας άχρηστα βιβλία, τότε κάνουμε κακή χρήση της ευκαιρίας που μας δόθηκε. Διότι η πνευματική γνώση παρέχεται σε κυκλικές περιόδους και τα πνευματικά όντα, χρησιμοποιώντας τη γνώση τους για το νόμο των κύκλων, αποφασίζουν πότε είναι η κατάλληλη χρονική περίοδος για να προσφέρουν ή να αποσύρουν τη γνώση.

Οι άνθρωποι ως σύνολο εξαρτώνται από τις καριμκές αιτίες, και η ανθρωπότητα διέρχεται όλο τον κύκλο των τεσσάρων περιόδων ή εποχών Yuga. Η πρώτη ή Χρυσή Εποχή ήταν η περίοδος κατά την οποία η ανθρωπότητα βρισκόταν σε νηπιακή ηλικία, αθώα και καθοδηγούμενη από μεγάλους Διδασκάλους. Η επόμενη ή Ασημένια Εποχή ήταν όπως η εφηβεία, και κατά την περίοδο αυτή αποσύρθηκαν οι μεγάλοι Διδάσκαλοι αλλά έμειναν οι Μύστες-Βασιλείς που κυβερνούσαν και καθοδηγούσαν τους ανθρώπους. Η Χάλκινη θεωρείται ως εποχή της ενηλικίωσης, όταν η ανθρωπότητα έμεινε μόνη της αλλά ελεύθερη να αναζητήσει τη βοήθεια των Μυστών-Διδασκάλων. Η Σιδερένια Εποχή σημαδεύεται από την κυριαρχία του υλισμού, του εγωισμού και του πνευματικού σκοτούς. Είναι η συντομότερη από όλες τις άλλες, η συχνότερα όμως αίτιου και αποτελέσματος είναι πολύ ταχύτερη.

Αυτό δεν σημαίνει, βέβαια, ότι κάποια αποτελέσματα εντός του κύκλου μπορεί να αποφευχθούν ή άλλα να υπερπηδηθούν. Για παράδειγμα, οι χειμερινές ημέρες είναι μικρότερες από τις καλοκαιρινές αλλά περιλαμβάνουν όλα τα τέσσερα στάδια – αυγή, μεσημβρία, σούρουπο, νύκτα – εκ των οποίων τα τρία είναι πολύ συντομότερα σε διάρκεια το χειμώνα αλλά δεν υπερπηδούνται. Κατά τον ίδιο τρόπο μπορούμε να κάνουμε περισσότερα πράγματα, να μάθουμε περισσότερα και να προσδεύσουμε ακόμη και εν μέσω της Σιδερένιας Εποχής. Κάθε προσπάθεια που γίνεται με σκοπό

τη συγκράτηση του εγωιστικού κύματος στον κόσμο και τον άνθρωπο, προσφέρει μεγάλα οφέλη στον νεόφυτο.

Η τωρινή Σιδερένια Εποχή δείχνει επίσης ότι βρισκόμαστε στο κατώτερο σημείο του καθοδικού κύκλου της εξέλιξης, στο οποίο η ύλη έχει τη μεγαλύτερη πυκνότητα και οι δυνάμεις της Φύσης είναι αδύναμες. Όταν ο κύκλος αυτός βρίσκεται στην ανοδική πορεία του, οι δυνάμεις της Φύσης είναι ισχυρές. Στον ετήσιο κύκλο, η αστρική ζωή της γης είναι νέα και ισχυρή κατά την περίοδο ανάμεσα στα Χριστούγεννα και το Πάσχα, και γι' αυτό μπορούμε να έχουμε περισσότερη δύναμη και ορμή – που λαμβάνουμε από τη Φύση – όταν διευθετούμε θέματα της ζωής μας κατ' αυτή την περίοδο. Όταν ο κύκλος της Φύσης κινείται ανοδικά, είναι ευκολότερο να προσδεύσει κανείς. Στη Σιδερένια Εποχή μας όπου παντού κυριαρχεί το ηθικό σκοτάδι, είναι δύσκολο να πράττει κανείς το καλό και να είναι καλός, συγκριτικά με τη Χρυσή Εποχή όπου τα πάντα διέπονταν από την ηθική και την αρετή.

Δεν μπορούμε να κάνουμε πολλά πράγματα εναντίον της εποχής μας αλλά μπορούμε να κάνουμε αρκετά ενόσω βρισκόμαστε μέσα σε αυτήν. Για παράδειγμα, είναι κουραστικό να διανύει κανείς μεγάλη απόσταση περπατώντας κάτω από τον καυτό ήλιο του καλοκαιριού, και αν το κάνει, θα χρειαστεί μεγάλη προσπάθεια. Ωστόσο, το ίδιο πράγμα μπορεί να γίνει ευκολότερα κατά τη διάρκεια του χειμώνα. Ακόμη και αν ο κύκλος είναι καθοδικός – ο κύκλος ενός πολιτισμού ή έθνους – το ίδιο το άτομο μπορεί να ανυψωθεί. Ένα κερί αναμμένο στο σκοτάδι μπορεί να γίνει ορατό ακόμη και από την κορυφή ενός λόφου. Το ίδιο συμβαίνει με το σκοτάδι της τωρινής εποχής, και εκείνος που επιδεικνύει ενδιαφέρον προς τους άλλους και εμπνέεται από την αλήθεια, ανάβει το φως του Tathagata – του Κοσμικού Σωτήρα – μέσα του και τότε διακρίνεται και επιβληθείται από τα Μεγάλα Όντα.

Ένας κύκλος φανερώνει την επιστροφή κάποιου πράγματος ενσωματωμένου σε νέα μορφή. Ο κύκλος υποδηλώνει ότι η μορφή πεθαίνει. Είναι καλό να θυμόμαστε ότι ακόμη και η ωραιότερη μορφή στην οποία έχουμε προσκολληθεί, θα πεθάνει και να αντικατασταθεί από μια άλλη. Είναι αδιανόητο να φανταζόμαστε ότι πάντοτε θα έχουμε το ίδιο σώμα, τις ίδιες ιδέες ή συναισθήματα. Ένα αθώο, αξιαγάπητο παιδί, για να γίνει ένας ώριμος, έξυπνος άνθρωπος, πρέπει να μεγαλώσει. Είναι ανοησία να θέλει κανείς

να διατηρήσει την παιδικότητά του, να επαναλαμβάνει και να ισχυροποιεί τις χαρές της παιδικής ηλικίας. Στην πραγματικότητα, ο κύκλος της απόλαυσης δείχνει ότι ο «κύκλος της μειωτικής επιστροφής» εγκαθίσταται όταν εμείς προσπαθούμε να επαναλάβουμε και να ισχυροποιήσουμε αυτές τις απολαύσεις. Όταν ένας άνθρωπος πίνει το πρώτο ποτήρι της απόλαυσης, η ψυχή του γεμίζει με την ανείπωτη χαρά που συνοδεύει την πρώτη φορά της νέας αισθαντικής εμπειρίας. Αλλά με κάθε επόμενη προσπάθειά του να επαναλάβει και να εντείνει την απόλαυση, φαίνεται ότι προσθέτει μια σταγόνα δηλητηρίου μέχρις ότου ολόκληρο το ποτήρι του γεμίσει από αυτό. Αυτό οφείλεται στην επιθυμία που προέρχεται από την άγνοια, και επιζητεί την επανάληψη και την ένταση.

Είναι πολύ σημαντικό να αναγνωρίζουμε και να εκμεταλλευόμαστε σωστά τις κυκλικές ευκαιρίες που μας προσφέρει η ζωή. Τα πιο σημαντικά πράγματα στη γη είναι να γεννηθεί κανείς «άνθρωπος», να συναντήσει μια πεφωτισμένη ψυχή, να έλθει σε επαφή με τη Θεοσοφία και να γίνει αφοσιωμένος σπουδαστής της. Μόνο οι τυχεροί έχουν αυτή την εξαιρετική ευκαιρία. Ο κόσμος έχει άγνοια της ύπαρξης του Θείου Βασιλείου, των Νόμων της Φύσης κλπ. Ως εκ τούτου, πλανάται από την ισχυρή επίδραση των αρνητικών δονήσεων της Σιδερένιας Εποχής μας, και η άγνοια αυτή μοιάζει με το «Σκότος της Κόλασης».

Επομένως, θα πρέπει να χρησιμοποιήσουμε τη δύναμη της διάκρισης και την έκτη αίσθησή μας, να διευθετήσουμε το χρόνο μας και να μετατρέψουμε τις 24 ώρες της ημέρας μας σε ώρες πνευματικής υγείας, ζώντας με τη συντροφιά πεφωτισμένων ψυχών και εκτελώντας τις πνευματικές ασκήσεις που μας έδωσαν οι μεγάλοι αρχηγοί της Θεοσοφίας. Το παρελθόν είναι νεκρό, το μέλλον αβέβαιο, και αν αναβάλουμε για αύριο τη χρυσή ευκαιρία που μας παρουσιάζεται σήμερα, αυτό θα αποτελέσει καθαρή αυτοκτονία.

(Από το περιοδικό Theosophist, Οκτώβριος 2006)

Ο ΕΡΧΟΜΟΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

Άννη Μπέζαντ

(Μετάφραση: Αλέξανδρος Μπονσουλέγκας)

(Το παρακάτω κείμενο αποτελείται από αποσπάσματα μιας ιστορικής διάλεξης της Άννης Μπέζαντ στο Queen's Hall του Λονδίνου, την 1η Νοεμβρίου 1925. Η ανάπτυξη του θέματος και το βασικό μήνυμα για τους λόγους που δείχνουν προς μια επικείμενη έλευση του Παγκόσμιου Διδασκάλου, αρμόζουν πραγματικά στις ημέρες μας και στις συνθήκες που έχουν αναπτυχθεί παγκόσμια στην κοινωνία, στις θρησκείες, στην πολιτική και το περιβάλλον. – Σ.τ.Μ.)

Το ζήτημα του «Ερχομού του Παγκόσμιου Διδασκάλου» είναι πολύ μεγάλο και αγκαλιάζει πολλές διαφορετικές γραμμές σκέψης. Θα ήθελα, κατ' αρχήν, να τονίσω ότι εσείς μπορείτε να διαμορφώσετε τη δική σας γνώμη για το αν είναι εύλογη αυτή η αναμονή, που έχει πρακτικά εξαπλωθεί μεταξύ όλων των θρησκειών σε όλο τον κόσμο, και που γίνεται δυνατότερη, αναπτυσσόμενη σε μια μεγαλύτερη επιθυμία ότι κάποια βοήθεια που είναι πάνω από τον άνθρωπο θα πρέπει να έρθει στον κόσμο.

Επιτρέψτε μου κατ' αρχήν να σας πω τι εννοώ όταν αναφέρομαι σε έναν «Παγκόσμιο Διδάσκαλο». Όλες οι θρησκείες αναγνωρίζουν έναν Ιδρυτή της πίστης τους που θεωρούν, πολύ σωστά, ως ένα Διδάσκαλο του Κόσμου. Στις διαφορετικές θρησκείες θα βρείτε διαφορετικά ονόματα να χρησιμοποιούνται για εκείνο τον

μεγάλο Διδάσκαλο, και πίσω από αυτά τα ονόματα εμφανίζεται το ίδιο μεγάλο Ον. Έτσι λοιπόν εννοώ ως Παγκόσμιο Διδάσκαλο ακριβώς αυτό που εννοούν οι Ινδοιστές, που τον ονομάζουν στα σανσκριτικά Jagrat Guru, κυριολεκτικά Παγκόσμιο Διδάσκαλο, και αυτό που εννοούν οι Βουδιστές όταν ομιλούν για τον Βοδισάτ-τβα. Αυτό που εννοούν οι Πάρσοι όταν ομιλούν για τον Ζωροάστρη ή Ζαρατούστρα, αυτό που εννοούσαν οι αρχαίοι Έλληνες όταν ομιλούσαν για τον Ορφέα, τον ιδρυτή των Ορφικών Μυστηρίων, και αυτό που εννοούν οι Χριστιανοί όταν ομιλούν για Εκείνον που ονομάστηκε Χριστός.

Αυτό υπονοεί ότι ο Παγκόσμιος Διδάσκαλος είναι ο ιδρυτής μιας θρησκείας που κηρύσσει ξανά τις αρχαίες βασικές Αλήθειες που όλες οι θρησκείες έχουν από κοινού, αλλά δίνοντάς τους μια μορφή που να είναι προσαρμοσμένη στον καιρό και τις συνθήκες, στην ιδιοσυγκρασία και την κατάσταση του λαού στον οποίο Εκείνος εμφανίζεται. Αυτές είναι εξωτερικές διαφορές αλλά υπάρχει μια εσωτερική Ενότητα. Μια θρησκεία που μορφώνει τη βάση ενός μεγάλου πολιτισμού, που εμπνέεται από κάποια χαρακτηριστική ιδέα, που είναι αναγκαία για την εξέλιξη των γενεών της ανθρωπότητας, που η καθεμία τους προσθέτει κάτι στη μεγάλη κληρονομιά της γνώσης και της κοιλτούρας και κάνει μια ειδική έκκληση σε συγκεκριμένους τύπους ανθρώπων.

Από αυτά τα μεγάλα σημάδια ενός Παγκόσμιου Διδασκάλου, μερικά μπορούν να αναγνωρισθούν με βεβαιότητα μόνο μετά την έλευσή Του, και όταν η «εντύπωσή» Του επάνω στον κόσμο μπορεί να ιδωθεί μέσα από την ιστορία. Αυτά περιγράφουν τη φύση του Όντος που, με την εμφάνισή Του στον κόσμο μας, πραγματοποιεί εκείνες τις μεγάλες και σημαντικές αλλαγές. Διδάσκει λοιπόν τις αρχαίες αλήθειες αλλά με μια νέα μορφή. Δίνει σε αυτές έναν ειδικό χαρακτήρα, που ενσωματώνεται όχι μόνο μέσα στη θρησκεία αλλά και μέσα στον πολιτισμό που βασίζεται στη διδασκαλία Του.

Κοιτάζοντας το ιστορικό παρελθόν, όπως θα αναφερθώ πιο κάτω, θα δείτε μια ορισμένη διαδοχή αυτών των μεγάλων θρησκειών, που η καθεμία τους προσθέτει στη γνώση και στη σκέψη, και στη σταδιακή εξέλιξη της Φυλής. Και με αυτό τον τρόπο, σαν μια μεγάλη σκάλα που έχει τη βάση της επάνω στη γη και την κο-

ρουφή της στον Ανώτερο Κόσμο, μπορείτε να δείτε την Κλίμακα της Εξέλιξης που ανεβαίνει η ανθρώπινη ψυχή, και ένας καινούργιος παλμός να δίδεται από καιρού εις καιρόν με την εμφάνιση εκείνου του ισχυρού και υπεράνθρωπου Όντος. Από φυσική άποψη, ο Παγκόσμιος Διδάσκαλος είναι ένα μέλος της Μεγάλης Αδελφότητας των τελειωθέντων ανθρώπων. Βρίσκεται ψηλά μεταξύ της Αδελφότητας και σε Εκείνον προσβλέπουν με άκρο σεβασμό όλοι οι άλλοι. Δεν είναι μόνο ο Ιδρυτής μιας θρησκείας και ενός πολιτισμού, αλλά Εκείνος ιδρύει τη μια μετά την άλλη θρησκεία και είναι ο Ένας μέσα στον κόσμο μας που βλέπει όλες τις θρησκείες με ισότητα. Τις βοηθάει όλες, τις εμπνέει όλες, τις παρακολουθεί όλες. Αν και οι λάτρες Τον επικαλούνται με διαφορετικά ονόματα, προς Εκείνον είναι κάθε προσευχή του λάτρη και από Εκείνον κατέρχεται η ευλογία σαν απάντηση. Γιατί σε αυτή την περιοχή των Χριστών του κόσμου μας δεν υπάρχει αντίθεση αλλά μια αίσθηση Ενότητας, και μπορεί να ενθυμείτε εκείνες τις μευτές λέξεις που βρίσκετε να βγαίνουν από το στόμα του Χριστού, καθώς ομιλεί στους Εβραίους της εποχής Του:

«Έχω και άλλα πρόβατα που δεν ανήκουν σε αυτό το κοπάδι. Πρέπει να τα φέρω και εκείνα, και πρέπει να ακούσουν τη Φωνή Μου. Και θα πρέπει να υπάρχει ένα κοπάδι και ένας Βουσκός»

Στον Ανώτερο Κόσμο, εκείνο το ένα κοπάδι και εκείνος ο ένας βουσκός αναγνωρίζονται. Μόνο εδώ, μέσα στο σκοτάδι μας, εμείς μαλώνουμε ανήκοντας στη μια ή την άλλη θρησκεία, ή σε καμία, και μας ξεφεύγει η μεγάλη Αλήθεια ότι υπάρχει μόνο ένας Παγκόσμιος Διδάσκαλος. Εκείνος «παρατηρεί» τις πολλές «πίστεις Μου» σαν δικές Του και όχι κάποιου άλλου.

Οι Διαδοχικές Ελεύσεις

Κοιτάζοντας λοιπόν την μεγάλη Μητέρα-Φυλή στην οποία ανήκουμε όλοι, την βρίσκουμε, όπως οι περισσότεροι ιστορικοί αναγνωρίζουν, να ζει στην Κεντρική Ασία σε μια υψηλή πολιτισμική κατάσταση. ● Παγκόσμιος Διδάσκαλος εκείνης της εποχής ήταν γνωστός στους Ινδουιστές – τους απογόνους εκείνης της Ρίζας-Φυ-

λής που κατέβηκε στην Ινδία – με το όνομα Vyassa, αλλά το όνομα δεν έχει σημασία. Εκείνος ήταν ο Παγκόσμιος Διδάσκαλος εκείνης της εποχής και ορισμένα πράγματα αποδίδονται σε Αυτόν, πάνω στα οποία δεν χρειάζεται να σταθώ. Η κριτική αναθεώρηση των αρχαίων ιερών Βιβλίων, η συρραφή άλλων βιβλίων που δίνουν με πολλές αλληγορίες και πέλλα συμβόλων την ιστορία των παλαιών ημερών, και που – σύμφωνα με τον Βίνσεντ Σμιθ και τις ανακαλύψεις που έχουν γίνει – μερικές από τις γενεαλογίες που ανακαλύπτονται και που θεωρούντο ως μυθικές, έχουν επιβεβαιωθεί με την ανασκαφή και την εύρεση νομισμάτων και άλλων αρχαιολογικών αντικειμένων.

Κατόπιν θα βρείτε ότι από εκείνη την κεντρική πόλη γύρω από τη Λευκή Νήσο, όπως ακόμη αποκαλείται από τους Ινδουιστές (και βρίσκεται στην Έρημο Γκόμπι), εκπορεύονται μεταναστεύσεις σε εποχές απομακρυσμένες μεταξύ τους, και που πάντα έρχονται προς τα δυτικά. Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό που πρέπει να θυμάστε – γιατί όπως είπα, κάθε θρησκεία είχε το δικό της χαρακτήρα – το χαρακτηριστικό που δόθηκε τότε από τον Παγκόσμιο Διδάσκαλο στον Ινδουιστικό λαό Του, ήταν η μεγάλη Αλήθεια του Ενυπάρχοντος Θεού, του «Ενός που δεν έχει δεύτερο», όπως αποκαλείται στις Βέδες. Κατόπιν, σαν φυσικό επακόλουθο αυτού, ήταν το χαρακτηριστικό της Αδελφότητας, της Αλληλεγγύης του Ανθρώπου.

Κατόπιν έγινε η πρώτη μεγάλη μετανάστευση – πάντοτε από την Κεντρική Ασία και όχι από την Ινδία – η οποία προχώρησε προς την Αίγυπτο, όπου ο Παγκόσμιος Διδάσκαλος ήταν γνωστός με το όνομα Θωθ, και όπου οι Έλληνες βρήκαν τη θαυμάσια θρησκεία Του ενσωματωμένη στη Σοφία της Αιγύπτου, και έδωσαν σε Αυτόν το όνομα του Αγγελιοφόρου των Θεών, δηλαδή Ερμής. Αλλά ο σεβασμός και η αγάπη των ανθρώπων για εκείνο το μεγάλο Διδάσκαλο πρόσθεσε στο ελληνικό όνομα του Ερμή το επίθετο Τρισμέγιστος, ο «τρεις φορές Μέγιστος». Εκείνοι που έχουν σπουδάσει την ιστορία της Αιγύπτου, που έχουν μάθει για τον θαυμαστό πολιτισμό της, που έχουν αντιληφθεί τις μεθόδους της επιστημονικής της έρευνας, θα κατανοήσουν πόσο αληθές ήταν ότι η θρησκεία που ιδρύθηκε από εκείνο τον μεγάλο Αγγελιοφόρο των Θεών, ήταν μια βαθιά επιστημονική θρησκεία που βασιζόταν σε μια γνώση, όχι μόνο του φυσικού κόσμου αλλά και των λεπτότε-

ρων κόσμων που είναι συνδεδεμένοι μαζί του. Και έτσι, τα Μυστήρια της Αιγύπτου έγιναν πράγματι μεγάλα κολλέγια των επαϊόντων άλλων μεταγενέστερων πολιτισμών. Και γνωρίζουμε πως άνθρωποι, όπως ο Πλάτων και άλλοι, πήγαν στην Αίγυπτο για να σπουδάσουν και επέστρεψαν με εκείνη τη γνώση της Φιλοσοφίας και της Επιστήμης, που λάμπει μέσα από τα έργα των μεγάλων Ελλήνων συγγραφέων.

Κατόπιν έγινε μια ακόμη μετανάστευση η οποία έφθασε στην Περσία – και εκεί ήρθε ο Ζωροάστρης, το ίδιο μεγάλο Ον αλλά υπό άλλο όνομα, σηματοδοτώντας ένα άλλο στάδιο στην ανθρώπινη εξέλιξη. Το ύψιστο δόγμα Του ήταν το δόγμα της Αγνότητας: Αγνότητα του φυσικού κόσμου, Αγνότητα της γης, που δεν πρέπει να μολύνεται. Αγνότητα των υδάτων που δεν πρέπει να μολύνονται. Αγνότητα του πυρός, όπως επίσης και του αέρα, που δεν πρέπει να μολύνονται. Και έτσι, στον πολιτισμό του Ζωροάστρη, η γη καλλιεργείτο προσεκτικά και με ομορφιά. Κανένα ρυάκι δεν επιτρεπόταν να δηλητηριασθεί, όπως στη σύγχρονη εποχή που οι ποταμοί δηλητηριάζονται με τα απόβλητα των βιομηχανιών που ρυπαίνουν τα γεμάτα ζωή νερά τους. Η φωτιά θεωρείτο ιερή ως έμβλημα του ίδιου του Θεού, και το πυρ ήταν ο μεγάλος Εξαγνιστής που ποτέ δεν έπρεπε να μολυνθεί, και έκαψε όλα εκείνα που ήταν ήδη μολυσμένα ενώ το ίδιο παρέμενε λαμπρό και καθαρό.

Έχουμε ακόμη στην Ινδία τους απογόνους εκείνης της πίστης, τους Πάρσους, όπως είναι γνωστοί – ένα όνομα που προέρχεται βέβαια από τη χώρα καταγωγής τους, την Περσία. Και ακόμη και σήμερα, σε αυτή τη μικρή αλλά σοφή και ευγενική κοινότητα, τα μέλη της επαναλαμβάνουν κάθε πρωί την προσευχή τους. Αγνές Σκέψεις, Αγνούς Λόγους, Αγνές Πράξεις! Και σε αυτή την κοινότητα δεν υπάρχει κανένας φτωχός γιατί οι πλούσιοι Πάρσοι φροντίζουν για τους φτωχούς Πάρσους. Πολλά μέλη της κοινότητας είναι έμποροι που δίνουν πολλά χρήματα σε φιλανθρωπίες, έτσι ώστε κανένα παιδί που ανήκει στην πίστη του Ζωροάστρη να μη μένει χωρίς παιδεία. Η φτώχεια και η άγνοια θεωρούνται ως κοινωνικά εγκλήματα σε εκείνους που θα έπρεπε να προλαβαίνουν, και έτσι απολαμβάνουν σεβασμού μεταξύ και των άλλων κοινοτήτων. Διότι ποτέ ένας Πάρσος δεν χάνεται από στερήσεις των αναγκαίων της ζωής, και ποτέ ένα παιδί Πάρσου δεν μεγαλώνει ανεκπαίδευτο.

Η επόμενη μεγάλη μετανάστευση προχώρησε ακόμη πιο δυτικά όπου αναπτύχθηκε ο ελληνικός πολιτισμός και το όνομα του Παγκόσμιου Διδασκάλου ήταν εδώ, Ορφεύς. Το μεγάλο Του μήνυμα ήταν το μήνυμα της Ομορφιάς, ότι όλοι πρέπει να καλλιεργούν την Ομορφιά, να ζουν μεταξύ όμορφων πραγμάτων, να ακούν όμορφους ήχους. Και ενώ Εκείνος, σε προηγούμενες ενσαρκώσεις, είχε διδάξει πώς να εξωτερικεύει ένα άτομο τις εσωτερικές ιδιότητες με Διαλογισμό στον Ήλιο, στο Φως, στο Πυρ, εδώ δίδαξε το ίδιο μεγάλο μάθημα μέσω της Μουσικής με τις θυμαστές δυνάμεις της Αρμονίας, που παρουσιάζονται με ανυψωτική και εξαγνιστική Μουσική. Μέσω της Μουσικής δίδαξε τη Μεγάλη Επιστήμη της Ομορφιάς, την οποία ίδρυσε στην Ελλάδα. Έτσι, ακόμη και σήμερα, οι καλλιτέχνες της Ομορφιάς μιλούν για την αρχιτεκτονική ως «παγωμένη μουσική».

Τόσο αληθινό ήταν ότι οι ήχοι και οι μελωδίες, οι εκλεκτές αρμονίες εκείνου του Προφήτη της φυλής Του, εμπνεύσανε στους Έλληνες την αρχιτεκτονική τους, που αργότερα έγιναν υπόδειγμα για την Ευρώπη και για την Αμερική, που ακολούθησαν τα βήματα των Ελλήνων καλλιτεχνών στη γλυπτική, τη ζωγραφική και την αρχιτεκτονική. Έτσι βλέπουμε, μέχρι την Ελλάδα, πώς ήλθε ο Παγκόσμιος Διδάσκαλος και πώς κάθε πολιτισμός προσέθεσε κάτι στη συνεχώς αναπτυσσόμενη κληρονομιά της ανθρωπότητας. Και σε εκείνο το μεγάλο πέμπτο πολιτισμό, έχουμε τη σελτή μορφή του Χριστού, του ιδρυτού του Χριστιανισμού, ως ιδρυτού επίσης εκείνου που ονομάστηκε χριστιανικός πολιτισμός. (*)

Στην κοινωνία έχετε ένα, ακόμη, σημάδι του επερχόμενου νέου πολιτισμού. Θα βρείτε την Κοινωνική Συνείδηση να αρχίζει να αφυπνίζεται, και βλέπετε ότι η ιδέα της Αδελφότητας απλώνεται όλο και περισσότερο μέσα στον κόσμο. Παρά την τρέλα του πολέμου, παρά τις διαμάχες μεταξύ των εθνών, υπάρχει ακόμη η κατανόηση της ενότητας των ανθρώπων, και μόνο όταν οι άνθρωποι αναγνωρίσουν την Αδελφότητα θα είναι δυνατόν να επιζήσει ο πολιτισμός. Θα βρείτε ακόμη ότι όλο και περισσότερο, παρά την ισχύ του ατομιστικού καπιταλισμού και του ανταγωνισμού, η ιδέα της συνεργασίας απλώνεται. Η ιδέα ότι όλοι οι άνθρωποι πρέπει να εργάζονται μαζί και όχι ο ένας εναντίον του άλλου. Ότι πρέπει να εργάζονται για ένα κοινό σκοπό και όχι για το ατομικό κέρδος.

Αποκτήστε λοιπόν μια ευρύτερη άποψη της ιστορίας, και θα δείτε ότι θα σας γίνει αντιληπτό πως ο κόσμος βρίσκεται στο όριο μιας τρομερής αλλαγής, που συγκρίνεται μόνο με εκείνες τις αλλαγές που αφάνισαν τους πολιτισμούς του παρελθόντος. Και αν κάνετε τέτοιες συγκρίσεις, μπορεί να αρχίσετε να αντιλαμβάνεσθε ότι είναι πιθανό ο Παγκόσμιος Διδάσκαλος να έλθει, και τότε μπορεί να ακολουθήσετε μια άλλη γραμμή σκέψης που, χωρίς αυτή την πιθανότητα κατά νου, μπορεί να είστε λιγότερο πρόθυμοι να ακούσετε. Αυτή είναι η μαρτυρία των εμπειριών μεριών που, τουλάχιστον, έχουν μάθει τα παλαιά μαθήματα και που έχουν έλθει σε επαφή με τους μεγάλους Διδασκάλους της Φυλής. Διότι δεν προφασίζομαι ότι η πίστη μου στον ερχομό του Παγκόσμιου Διδασκάλου στηρίζεται μόνο σε αυτά τα επιχειρήματα που προανέφερα – των διαδοχικών υποφυλών, της διαδοχής των πολιτισμών, των αλλαγών των θρησκειών.

Αυτά είναι αληθινά αλλά υπάρχει μια υψηλότερη εμπειρία, υπάρχει μια βαθύτερη και ευρύτερη γνώση, και αυτή είναι για όσους είναι πρόθυμοι να πληρώσουν το τίμημα που απαιτεί. Γιατί πρέπει να θυμάστε ότι κάθε γνώση απαιτεί ένα τίμημα από εκείνους που θα την κατακτήσουν. Οι μεγάλοι επιστήμονες εγκαταλείπουν πάρα πολλά στη ζωή για να ακολουθήσουν την επιστήμη που αγαπούν. Οι μεγάλοι εξερευνητές πηγαίνουν σε άγνωστους κινδύνους προκειμένου να γνωρίσουν περισσότερα για κάποια άγνωστη πλευρά του κόσμου μας. Και μήπως εσείς υποθέτετε ότι η Απόκρυφη Επιστήμη, η ύψιστη και πλέον πολύπλοκη από όλες τις επιστήμες, μπορεί να βοηθήσει ένα κόσμο που με τόσο πόνο χρειάζεται την Παρουσία Του;

Από Εκείνον είναι που μερικοί από εμάς έχουν μάθει τις γραμμές της προετοιμασίας για τον Ερχομό Του. Μας έχει λεχθεί ότι είναι καθήκον μας να διδάξουμε την ενότητα των θρησκειών, την οποία Εκείνος θα στέψει με τη Διακήρυξη αυτής της Ενότητας ως Παγκόσμιας Θρησκείας. Μας έχει λεχθεί ότι είναι καθήκον μας να εξαπλώσουμε μια υψηλότερη, μια ευρύτερη παιδεία που θα έχει ως κέντρο της ένα Παγκόσμιο Πανεπιστήμιο, που θα πρέπει να διδάξει στους φοιτητές του να είναι πολίτες όχι χωριστών εθνών αλλά πολίτες του κόσμου. Είναι από Εκείνον που έχει έλθει η Διαταγή να αναβιώσουν σταδιακά τα αρχαία Μυστήρια, που αποτέλεσαν τη ραχοκοκαλιά κάθε μεγάλης θρησκείας. Αυτή η

γνώση είναι αναγκαία για να μπορέσει να σταθεί η θρησκεία. (**)
Θα σας ζητήσω να σκεφθείτε τα προβλήματα του κόσμου, προβλήματα που ακόμη και οι σοφότεροι και οι ισχυρότεροι προσπαθούν να λύσουν, χωρίς όμως καμιά ένδειξη επιτυχίας. Θα δείτε τη λύπη μέσα στον κόσμο, τη μιζέρια μέσα στον κόσμο, τους φτωχούς να υποφέρουν, τον αγώνα των καταπιεσμένων. Όλοι αυτοί στέλνουν μια κραυγή επίκλησης προς τον Ένα Μεγάλο, του οποίου τα αιτιά ποτέ δεν κωφεύουν στην κραυγή της ανθρώπινης δυστυχίας. Υπάρχει μια Επίκληση που χρησιμοποιούμε όσοι από εμάς πιστεύουμε στον Ερχομό Του. Θα θέλατε να την εκφωνήσουμε μαζί; Τότε παρακαλώ να σηκωθείτε, γιατί είναι καλύτερο να λέμε την Επίκληση όρθιοι.

Η ΕΠΙΚΛΗΣΗ

Διδάσκαλε της Μεγάλης Λευκής Αδελφότητας, Κύριε όλων των θρησκειών του κόσμου, έλα πάλι στον κόσμο που Σε χρειάζεται, και σώσε τα Έθνη που καλούν δυνατά για βοήθεια.

Μίλησε τον Λόγο της Ειρήνης, που θα κάνει τους λαούς να σταματήσουν τις διαμάχες τους.

Μίλησε τον Λόγο της Δύναμης, που θα κάνει τις μαχόμενες κάστες και τάξεις να γνωρίσουν ότι είναι ένα.

Έλα μέσα στην Ισχύ της Αγάπης Σου!

Έλα μέσα στη Λαμπρότητα της Δύναμής Σου!

Και σώσε τον κόσμο που χάνεται επειδή αισθάνεται την έλλειψή Σου.

Ω, Συ, που είσαι ο Διδάσκαλος Αγγέλων και Ανθρώπων.

(*) (Σημ. Άννα Μπ.) Ο Βοδισάττβα των προηγούμενων τεσσάρων υποφύλων είχε γίνει ο Κύριος Βαούδας και είχε δώσει τη θέση Του, ως Παγκοσμίον Διδασκάλον, στον τωρινό Βοδισάττβα, τον Κύριο Μαϊτρεγιά τον «φιλεύσπλαχνο».

(**) (Σ.τ.Μ.) Ο Ο.Π.Ε. έχει ιδρύσει – το 1973 – το Πανεπιστήμιο των Ηνωμένων Εθνών, U.N.U. Έχει έδρα στο Τόκυο της Ιαπωνίας και 13 εκπαιδευτικά και ερευνητικά κέντρα σε διάφορα μέρη του κόσμου.

Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

(Από τις διδασκαλίες των Σούφι)

Το ερώτημα «Γιατί βρίσκομαι εδώ», απασχολεί κατά καιρούς κάθε ψυχή. Ο τρόπος που διατυπώνεται αυτό το ερώτημα εξαρτάται από το βαθμό ανάπτυξης της νόησης ενός ανθρώπου. Ένας άνθρωπος μπορεί να πει: «Βρίσκομαι εδώ για να τρώγω, να πίνω και να περνώ καλά». Αλλά αυτό κάνουν ακόμα και τα ζώα. Συνεπώς, τι περισσότερο έχει πετύχει με το να είναι άνθρωπος; Ένας άλλος μπορεί να επιμένει ότι αυτό που έχει σημασία είναι η απόκτηση εξουσίας και κοινωνικής θέσης. Όμως θα πρέπει να γνωρίζει ότι και τα δύο αυτά είναι παροδικά. Η εξουσία κάθε είδους έχει την παρακμή της, όπως έχει και την ακμή της. Όλα τα πράγματα που κατέχουμε, τα έχουμε πάρει από άλλους και άλλοι με τη σειρά τους περιμένουν με απλωμένα χέρια για να μας τα πάρουν.

Θα μπορούσε κάποιος να πει: «Είμαστε εδώ για να δοξαστούμε». Στην περίπτωση αυτή, κάποιος άλλος πρέπει να ταπεινωθεί για να του προσφέρει τη δόξα που επιζητεί. Αλλά και εκείνος ο ίδιος με τη σειρά του, μπορεί να αναγκαστεί να ταπεινωθεί από έναν περισσότερο μανιώδη εραστή της δόξας. Μπορεί να πιστεύουμε ότι το σημαντικότερο από όλα είναι να μας αγαπούν, αλλά θα πρέπει να ξέρουμε ότι η ομορφιά μας που κάνει τους άλλους να μας αγαπούν είναι προσωρινή. Επιπλέον, η ομορφιά που έχουμε μπορεί να ωχριά μπροστά στην ομορφιά ενός άλλου. Όταν επιζητούμε την αγάπη των άλλων, αυτό δεν σημαίνει μόνο ότι εξαρτόμαστε από την αγάπη τους, αλλά και ότι είμαστε οι ίδιοι μας στερημένοι από αγάπη. Αν πιστεύουμε ότι το ιδανικό είναι να αγαπάμε κάποιον που αξίζει την

αγάπη μας, κάνουμε λάθος γιατί μπορούμε πάντα να απογοητευτούμε από τον αποδέκτη της αγάπης μας που ίσως δεν αποδειχθεί ποτέ αντάξιός του ιδεώδους μας. Καταλήγει κανείς να υποθέσει και να δεχθεί ότι το μόνο πράγμα που έχει σημασία στη ζωή είναι η αρετή. Όμως, θα διαπιστώσουμε και πάλι ότι αυτοί που δείχνουν ανξημένο ηθικό ζήλο φθάνουν ευκολότερα από οποιονδήποτε άλλο σε επίπεδα ηθικού παροξισμού.

Συνεπώς, μοναδικός σκοπός της ύπαρξης εδώ στη γη, αν πράγματι υπάρχει κάτι τέτοιο, είναι να ανταποκριθούμε με επιτυχία στις απαιτήσεις της ζωής. Ίσως αρχικά φανεί περίεργο ότι μας δίνεται η ελευθερία να αποκτήσουμε όλα όσα φέρνει η ζωή ή, ακόμη, ότι αξίζει να προσπαθήσουμε να τα αποκτήσουμε. Αλλά αν εξετάσουμε τη ζωή καλύτερα, θα δούμε ότι το μόνο που γνωρίζουμε είναι οι απαιτήσεις του εξωτερικού μας εαυτού και ότι αγνοούμε τις απαιτήσεις του αληθινού εαυτού μας, της εσωτερικής μας ζωής. Για παράδειγμα, γνωρίζουμε ότι θέλουμε να έχουμε καλά φαγητά και ωραία ρούχα, άνετη ζωή, όλες τις ευκολίες στις μετακινήσεις μας, τιμές, περιουσία και όλα τα απαραίτητα μέσα για την ικανοποίηση της ματαιοδοξίας μας. Όσο υπάρχουν αυτές οι επιθυμίες, τις δεχόμαστε σαν να ήταν οι μόνες μας απαιτήσεις στη ζωή. Όμως ούτε αυτές ούτε η χαρά που μας φέρνουν μένουν για πάντα. Σιμπεραίνουμε λοιπόν ότι αυτά που είχαμε ήταν λίγα, ότι αν είχαμε περισσότερα ίσως να ήμασταν ικανοποιημένοι και ότι αν είχαμε ακόμη περισσότερα, ίσως να επαρκούσαν για τις ανάγκες μας. Αλλά όμως δεν είναι έτσι.

Ακόμα και αν είχαμε το σύμπαν ολόκληρο στη διάθεσή μας, θα ήταν αδύνατο να ικανοποιήσουμε πλήρως τις απαιτήσεις της ζωής μας. Αυτό δείχνει ότι η αληθινή ζωή μας έχει εντελώς διαφορετικές απαιτήσεις από αυτές που ξέρουμε. Δεν θέλει τη χαρά που αισθάνεται ο ατομικός εαυτός μόνο. Επιθυμεί τη χαρά που βρίσκεται παντού γύρω της. Δεν επιθυμεί την παροδική ειρήνη αλλά μια ειρήνη αιώνια. Δεν επιθυμεί να αγαπά έναν αγαπημένο που βρίσκεται στην αγκαλιά του θανάτου. Χρειάζεται έναν αγαπημένο που να βρίσκεται πάντα μπροστά στα μάτια της. Δεν θέλει να αγαπιέται σήμερα και το αύριο ό,τι φέρει. Επιθυμεί να επιπλέει πάνω στον ωκεανό της αγάπης. Γι' αυτούς τους λόγους ένα Σούφι ψάχνει να βρει τον Θεό. Και ο Θεός του είναι ο έρωτάς του, ο ερωστής και ο ερωμένος, ο θησαυρός του, η περιουσία, η τιμή του, η χαρά του και η ειρήνη του. Μόνο

αυτή η κατάκτηση μέσα στην τελειότητά της ανταποκρίνεται σε όλες τις απαιτήσεις της ζωής, τόσο εδώ όσο και στον άλλο κόσμο.

Μπορεί πάλι να πει κανείς ότι υπάρχει κάποιος λόγος πάνω από κάθε λόγο, και ότι υπάρχει ένας λόγος κάτω από κάθε λόγο. Και όμως, πέρα και πίσω από όλους τους λόγους δεν υπάρχει κανένας λόγος. Η δημιουργία υπάρχει, γιατί απλώς υπάρχει. Η ζωή είναι ένα ταξίδι από το ένα άκρο ως τον αντίποδά του. Τελικός προορισμός μιας ζωής που της λείπει η τελειότητα είναι η τελειοποίηση της συνειδητής ζωής. Με άλλα λόγια, κάθε όψη της ζωής σε αυτό τον κόσμο της πολλαπλότητας εξελίσσεται σταδιακά από την απουσία ως την παρουσία της τελειότητας. Και αν η εξέλιξη δεν ήταν τόσο σύμφυτη με τη ζωή, δεν θα υπήρχε διαφορά ανάμεσα στη ζωή και το θάνατο, γιατί σε ένα πρώτο επίπεδο η ζωή δεν είναι παρά ένα παιχνίδι αντιθέσεων. Αυτός είναι λοιπόν ένας τρόπος για να διατυπώσουμε το νόημα της ζωής.

Θα μπορούσαμε να προσπαθήσουμε να δούμε τα πράγματα μέσα από τα μάτια ενός τρίτου, όπως τα βλέπουμε και μέσα από τα δικά μας. Τότε θα παραχωρούσαμε ελευθερία σκέψης σε όλους, γιατί την απαιτούμε και για τον εαυτό μας. Μπορούμε να προσπαθήσουμε να εκτιμήσουμε τα καλά στοιχεία ενός τρίτου και να παραβλέψουμε όσα θεωρούμε κακά. Αν κάποιος μας συμπεριφέρεται εγωιστικά, μπορούμε να το αποδεχτούμε ως φυσιολογικό, γιατί ο εγωισμός είναι μέσα στην ανθρώπινη φύση. Έτσι δεν θα απογοητευτούμε. Αλλά, αν φανούμε εμείς οι ίδιοι εγωιστές, θα πρέπει να επιπλήξουμε τον εαυτό μας και να προσπαθήσουμε να καλύτερέψουμε. Να μην υπάρχει τίποτα που να μην είμαστε έτοιμοι να δεχθούμε και να μην υπάρχει κανείς που να μην μπορούμε να συγχωρήσουμε. Να μην αμφιβάλλουμε ποτέ για όσους εμπιστευόμαστε. Να μη μισούμε ποτέ όσους αγαπάμε. Να μην γκρεμίζουμε ποτέ κάποιον, από τη στιγμή που κάποτε τον υψώσαμε στη συνειδήσή μας. Να προσπαθούμε να κερδίσουμε τη φιλία όσων βρίσκουμε δύσκολους, και να γινόμαστε αδιάφοροι απέναντί τους μόνο αν οι προσπάθειές μας δεν μπορούν να ευδοκιμήσουν. Ποτέ να μη θέλουμε να χαλάσουμε μια φιλία από τη στιγμή που την έχουμε δημιουργήσει.

Αν κάποιος μας προξενήσει κακό, πρέπει να προσπαθήσουμε να σκεφθούμε πως ό,τι έγινε, το προκαλέσαμε εμείς κατά τον ένα ή τον άλλο τρόπο, ή να σκεφθούμε ότι όποιος κάνει το κακό, το κάνει από

άγνοια. Να θυμιάμαστε ότι κάθε ψυχή που υψώνει το ανάστημά της σε τούτη τη ζωή, συναντά μεγάλη αντίσταση από τον κόσμο. Το ίδιο συνέβη με όλους τους προφήτες, τους άγιους και τους σοφούς, και δεν μπορεί κανείς να ελπίζει ότι θα αποτελέσει ο ίδιος εξαίρεση. Αυτός είναι ο νόμος της Φύσης και αυτή είναι η λειτουργία του σχεδίου του Θεού που προετοιμάζει κάτι το ευνάρεστο. Κανείς δεν είναι ανώτερος ή κατώτερός μας. Μπορούμε να δούμε ότι όλα όσα ικανοποιούν τις ανάγκες μας προέρχονται από μια πηγή, τον Θεό, τη μοναδική πηγή. Και όταν θαυμάζουμε, αναγνωρίζουμε ή αγαπάμε κάποιον, είναι σαν να στέκεται απέναντί μας ο Θεός.

Στη λύπη μας, μπορούμε να στραφούμε προς τον Θεό και στη χαρά μας μπορούμε να Τον ευχαριστήσουμε. Δεν θρηνούμε για το παρελθόν, ούτε ανησυχούμε για το μέλλον. Προσπαθούμε μόνο να κάνουμε ό,τι καλύτερο τη σημερινή ημέρα. Δεν πρέπει να ξέρουμε τι θα πει αποτυχία. Ακόμα και αν πέσουμε, θα μας βρεθεί βοήθεια για να μπορέσουμε να σηκωθούμε. Όμως, η άνοδος και η πτώση έχουν μικρή σημασία για έναν Σούφι. Δεν μετανιώνουμε για όσα κάναμε επειδή όσα σκεπτόμαστε, λέμε ή κάνουμε, τα εννοούμε. Δεν φοβόμαστε τις συνέπειες της εκτέλεσης των επιθυμιών μας στη ζωή, γιατί ό,τι είναι να συμβεί, θα συμβεί.

(Πηγή: Ιναγιατ Χαν, «Ο Δρόμος της Φώτισης και η Εσωτερική Ζωή»)

λομαι ἤδη τὸν λόγον... ὅς μοι φαίνεται εἰκότως
 ἀνὴρ τῷ ὄντι ἐν... τὸν βίον θαρρεῖν
 μέλλον ἀποθανεῖσθαι... ἐκεῖ μέγιστα οἶσε-
 σθαι ἀγαθὰ ἐτεῖον... ὅν οὐκ ἀνδρὶ τῷθ' οὐ-
 τως ἔχει. ὃ Σίμω... γὰρ πρὸς αὐτὸν γρά-
 φαι. Κλονομένη... οὐκ ἀποδέχεται ἀπὸ τῶν
 ὁλοκαυτῶν... ἀλλὰ τὸν... ἀπὸ τῶν

Ελληνιστὴς γλυφεύς. Ἀπὸ τοῦ Μουσ. Ἀρχαῖων. Ἐλάνος. Ἐπιγραφὴς:
 Παύλου τοῦ Ἀλφ. 1957. Ἰδρυστὴς Ν. Σοφιστοπούλου. Ἀθήνα
 (Πλάτωνα - Μουσ. Ἀρχαῖων τοῦ Πανθ.)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Η ΜΕΓΑΛΗ ΜΗΤΕΡΑ – ΓΑΙΑ

«Ἐπειτα γεννήθηκε ἡ πλατύστη Γαῖα, παντοτινὸς καὶ ἀσφαλὲς
 τόπος τῶν ἀθανάτων που ἐξουσιάζουν τις χιονισμένες κορφές του
 Ολύμπου»

ΗΣΙΟΔΟΣ - Θεογονία

Η Γαῖα εἶναι ἡ ἀρχικὴ θεότητα τῶν Ελλήνων που προηγείται
 ὅλων τῶν θεῶν, τόσο τῶν προ-ολύμπιων ὅσο καὶ τῶν Ολύμπιων. Εί-
 ναι ἡ ἀρχαιότερη ἀπὸ ὅλους, ἀφοῦ πρώτη γεννήθηκε μετὰ τὸ Χάος.
 Εἶναι «ἡ πρώτη καὶ ἡ πρεσβύτατη ἀπὸ τοὺς θεοὺς που γεννήθηκαν

στους ουρανούς» (Πλάτων, Τίμαιος 40c3). Ας σημειωθεί πως στη «Θεογονία» δεν είναι η γη που οι άνθρωποι ζουν επάνω της, την περπατούν και τη νιώθουν σε κάθε τους στιγμή, η καλοσινάτη Χθόνα, αλλά όπως ερμηνεύουν πολλοί μελετητές της ελληνικής μυθολογίας, είναι η άδιαμόρφωτη ύλη, μετά την πρώτη διαφοροποίησή της, από την οποία προέκυψε το υλικό σύμπαν. Είναι η αρχή της δημιουργίας όντων θεϊκών που αντιστοιχούν σε δυνάμεις της Φύσης.

Ο Όμηρος την αποκαλεί ενδοξότατη (ερικυδίη) και μας λέει πως προσφέρονται σε αυτήν για θυσία μαίυρα αρνιά. «Κουβαλήστε τώρα δύο αρνιά, το ένα άσπρο και το άλλο μαύρο, για την Γη και τον Ήλιο» (Ιλιάδα, Γ. 103-4). Ακόμη, κατά τον Όμηρο, όταν οι Ολύμπιοι δίνουν επίσημο όρκο αυτήν επικαλούνται, την μεγάλη Γαία, την πρώτη μητέρα. «Μάρτυς μου η Γη (Γαία) και ο πλατύς Ουρανός» (Οδύσσεια Ε, 184). Οι Ορφικοί υμνούσαν την Γαία σαν το «έδρανο του αθάνατου κόσμου» (Ύμνος 26) και την αναγνώριζαν σαν «μητέρα και τροφό πάντων» (Ύμνος 27), και κάθε ορφικός μύστης θεωρούσε αυτήν και τον Ουρανό σαν τους υπέρτατους γονείς του.

Ετυμολογικά, πιθανόν η λέξη Γαία να προέρχεται από τη ρίζα *γα-, γεν-,* του γίγνομαι. Στη δωρική και αιολική διάλεκτο γίνεται *γα*, στην ιωνική *γέη*, ενώ στην κυπριακή *ζα*. Στον Όμηρο, αλλά και στους τραγικούς, απαντάται ο τύπος *αία* αντί του Γαία (*γαFα*) και πάντα στον ενικό. Εδώ πάντως δεν σημαίνει την Γη, που στην αρχαιότητα εκφραζόταν με τη λέξη Χθών και οι ζωντανοί κάτοικοι της λεγόταν χθόνιοι ενώ οι νεκροί υποχθόνιοι. Κατά μία άλλη εκδοχή η λέξη παράγεται από το ρήμα *γω* που σημαίνει χωρώ, επειδή τα πάντα χωρούν σε αυτήν, αλλά και γεννώ ή τίκτω, επειδή τα πάντα γεννήθηκαν από αυτήν. Οι Λατίνοι την ονόμαζαν *Tellus* από το ελληνικό ρήμα *τλάω*, που σημαίνει ανέχομαι, υπομένω, αντέχω, βαστάζω. Ο Πλάτων κάνει και αυτός μια προσπάθεια να ετυμολογήσει τη λέξη:

«Γη σημαίνει αυτό που θέλει κάποιος να το ονομάσει *γαία*». Σωστότερο μάλιστα θα ήταν να λέγαμε την Γαία *γεννήτειρα*, όπως λέει ο Όμηρος, αφού το *γεγάσιν* το εννοεί ως γεννήθηκαν.»

(Κρατύλος – 410 bc)

Οι Έλληνες θεωρούσαν την Γαία σαν ένα ον ζωντανό, γιγάντιο και τεράστιο. Τους έκανε κατάπληξη το μέγεθος και η σπουδαιότητά της για τη διαβίωσή τους. Αλλά μήπως και τώρα η επιστήμη δεν έχει

αρχίσει να παραδέχεται ότι το σύμπαν είναι ζωντανό; Της έδωσαν πολλά επίθετα και ήταν η πηγή της παγκόσμια ζωής. Όπως αναφέρει ο Αριστοτέλης:

«Η Γη που στολίζεται με κάθε είδους φυτά, που από αυτήν αναβρρίζουν οι πηγές, που έχει επάνω της τα ζώα, που γεννά τα πάντα στον καιρό τους, που τα τρέφει και τα υποδέχεται, και δίνει μύρια σχήματα και μύριες μεταμορφώσεις, κρατάει ωστόσο μια ουσία που δεν γερνάει»

(Περί Κόσμου, Ε)

Η λατρεία και η πίστη στην Γαία δεν ήταν κάποια μυστική δοξασία, που μόνο οι μνημένοι μπορούσαν να αντιληφθούν, αλλά μια αληθινή και βαθιά λαϊκή πίστη. Ο Ευριπίδης την θεωρεί σαν μια θεά που τρέφει τα πάντα και την διακρίνει από τη γη, την ύλη μέσα από την οποία εμφανίζονται οι μορφές.

«Έλα, έλα σε τούτη εδώ τη γη, που δικοί σου απόγονοι την έκτισαν και που οι ονομαστές θεές, η Περσεφόνη, η αγαπημένη παντάνασσα θεά Δήμητρα και η Γη που τρέφει τα πάντα την κατοικούν»(*)

(Φοίνικες. 686-693)

Η Γαία δεν υπήρξε μόνο μητέρα των αρχαίων θεών και όλων των όντων που γεννιούνται από το έδαφός της, αλλά υπήρξε και μητέρα των ανθρώπων «Ω, Γαία μήτερ» αναφωνεί ο Ιππόλυτος στην ομώνυμη τραγωδία του Ευριπίδη. Οι κάτοικοι της Αρκαδίας και της Αττικής ήταν σίγουροι για την καταγωγή τους από την Γαία, και μάλιστα υπερηφανευόταν γι' αυτό λέγοντας πως ήταν «φυλή αυτόχθων». Γνωστή είναι και η παράδοση για την γέννηση του Εριχθόνιου, που είχε γονείς την Γαία και τον Ήφαιστο. (Παυσανίας, Α 2,6).

Ο Πλάτων αναφέρει τον μύθο σύμφωνα με τον οποίο, μέσα στους κόλπους της Γαίας, όταν ήλθε ο καθορισμένος από τις Μοίρες χρόνος, οι θεοί ανέμιξαν τα τέσσερα στοιχεία αέρα, γη, νερό, και φωτιά και δημιούργησαν τον άνθρωπο και κάθε θνητό ον.

«Ήταν κάποτε καιρός που υπήρχαν θεοί αλλά δεν υπήρχαν όντα θνητά. Και όταν ήλθε ο καθορισμένος από την Μοίρα χρόνος για να γεννηθούν, οι θεοί τους έδωσαν μορφή στο εσωτερικό της Γης, αφού ανέμιξαν χώμα και φωτιά και όσα αναμειγνύονται με τη φωτιά και τη γη»

(Πρωταγόρας, ΙΑ)

Σαν παιδιά της Γαίας αναφέρονται ο Ύλλος (Πανσανίας Α 35,8), ο Φλύος (Πανσ. Δ 1,5), ο Τριπτόλεμος (Πανσ. Α 14,3), ο Άναξ (Πανσ. Α 35,6), ο Κέκρωρ και πολλοί άλλοι ήρωες, ιδιαίτερα όσοι διακρίθηκαν στη διδασκαλία της καλλιέργειας της γης και την πρόοδο του πολιτισμού. Παιδιά της Γαίας ήταν και οι «σπαρτοί», οι οπλισμένοι άνδρες που γεννήθηκαν από τα δόντια του δράκου που έσπειρε ο Κάδμος. Αλλά η μητρότητα της Γαίας δεν περιορίζεται στην τεκνοποίηση του πρώτου ανθρώπου. Υπήρχε η πεποίθηση και η ακλόνητη πίστη πως αυτή συνεχιζόταν και στους απογόνους του Εριχθόνιου, και πως με τη δική της θεϊκή δράση συνέχιζε ο πολλαπλασιασμός των ανθρώπων.

Η Γαία είχε κάποια αντιστοιχία με την Μεγάλη Μητέρα του Μινωικού Πάνθεου καθώς και με ανάλογες θεότητες της Ανατολής. Λατρεύτηκε ως υπέρτατη θεά και είναι η πρώτη από τις χθόνιες θεότητες στις οποίες πίστεψαν οι αρχαίοι. Γι' αυτό και οι μεταγενέστερες θεότητες, όπως η Ρέα και η Δήμητρα, θεωρήθηκαν από πολλούς ότι δεν ήταν τίποτε άλλο παρά η Γαία σε διαφορετική έκφραση. Μία από τις βασικές αιτίες της λατρείας της πρέπει να ήταν οι μυστικές δυνάμεις που έρχονται από τα σπλάχνα της, όπως η βλάστηση των φυτών και η καρποφορία.

Στα αρχαιότερα χρόνια είχε ταυτισθεί επίσης με την Πανδώρα και την Ανησιδώρα, δηλαδή με θεότητες που φέρνουν στην επιφάνεια τη ζωή από τα βάθη του εδάφους. Καθώς είναι μία από τις πρώτες χθόνιες θεότητες, έχει σχέση με τους νεκρούς, τα όνειρα, τις προφητείες και γενικά με τον κόσμο των ψυχών. Στην Πάτρα μάλιστα, στο ιερό της θεάς Δήμητρας, υπήρχε άγαλμα της Γαίας καθήμενης ανάμεσα στα όρθια αγάλματα της Δήμητρας και της Περσεφόνης.

Είχε στενή σχέση με τον Δία και αυτό φαίνεται από την κοινή λατρεία που είχαν σε πολλά ιερά. Στη Σπάρτη π.χ. υπήρχε ιδιαίτερο ιερό προς τιμή της, αλλά υπήρχε και κοινό ιερό της Γαίας και του Αγοραίου Διός (Πανσ. Γ 11,9). Στην Ελευσίνα, πριν από κάθε θυσία κατά την τελετή των Μυστηρίων, γινόταν προθυσία στην Γαία. (**) Η μυστική όμως εκφώνηση των Ελευσίνιων «*ἄε, Κίε*» αναφερόταν στον Δία (ἴε) και στην Γαία (κίε). Μέσα στον περίβολο του ναού του Ολυπίου Διός στην Ολυμπία, κοντά στο χάσμα όπου έρρευσαν τα νερά μετά τον κατακλυσμό του Δευκαλίωνα, υπήρχε τέμενος της

Γαίας της Ολυμπίας. Λατρευόταν μαζί με τον Δία στη Δωδώνη σαν «Μητέρα Γαία», διότι με τους καρπούς της τρέφει τους ανθρώπους. Έλεγαν πως σε αυτήν και τον Δία έψαλλαν στη Δωδώνη οι Πελειάδες, που ήταν μάντισσες πριν από την πρώτη μάντισσα του Απόλλωνα. Πολλές φορές βλέπουμε την Γαία να έχει μια εξουσία επάνω στον Δία, που απέρρεε είτε από την μεγάλη δύναμή της είτε από το σεβασμό του Διός προς αυτήν. Έτσι βλέπουμε στη «Θεογονία» τον Δία να δέχεται τις συμβουλές της Γαίας, τόσο για τη νομή της εξουσίας όσο και αργότερα κατά την γέννηση της θεάς Αθηνάς. Ακόμη, την βλέπουμε να σταματά τον Δία όταν αυτός κατακεραυνώνει τον Λυκάονα και τους πενήντα γιους του, και να σώζει τον μικρότερο, τον Νύκτιμο. (Απολλόδωρος Β 7, 1-2)

Υπήρχαν όμως ιερά της Γαίας και σε πολλά άλλα μέρη της αρχαίας Ελλάδας, που δείχνουν πόσο διαδεδομένη ήταν η λατρεία της. Κατά τον Πανυσανία (Ζ 25,13) υπήρχε στην Αχαΐα κοντά στην πόλη Αιγαί, σημαντικό ιερό της Γαίας Ευρυστέρνου που το ονόμαζαν «Γαίος», και εκεί ήταν τοποθετημένο ένα αρχαιότατο ξύλινο άγαλμα (ξόανο). Στην Αρκαδία, που το έδαφός της συχνά σειόταν από σεισμούς, την τιμούσαν σε μεγάλο βαθμό μαζί με τον γαιοσειστή Ποσειδώνα. Στην Τεγέα υπήρχε βωμός της Γαίας μέσα στο ιερό της Ειλύθειας, ενώ στους δήμους της Αττικής Φλυέων (Κορωπί) και Μυρινουσίων (Κυνόσουρα) λατρευόταν σαν «Μεγάλη Θεός», στην Αθήνα λατρευόταν σαν Γη Κουροτρόφος, Γη Ολυμπία και Γη Χθονία κλπ. Στους Δελφούς επίσης, πίστευαν πως πολύ πριν από τον Απόλλωνα, το μαντείο ιδρύθηκε αρχικά από την Γαία, γι' αυτό και αναφέρεται ως «πρωτομάντις». Δεύτερη κάτοχος του μαντείου ήταν η θυγατέρα της Θέμις, η οποία στη συνέχεια το δώρισε στον Απόλλωνα. Και ο ομφαλός που βρίσκεται στους Δελφούς και αργότερα έγινε κύριο σύμβολο του Πύθιου Απόλλωνα, φαίνεται πως αρχικά ήταν σύμβολο της Γαίας.

Όλα αυτά μας δείχνουν ότι οι αρχαίοι Έλληνες γνώριζαν πολύ καλά την μεγάλη αξία της Γης. Την θεοποίησαν, την πίστεψαν, την λάτρεψαν και γενικά της έδωσαν τη σημασία που επιβαλλόταν και που ήταν απαραίτητη για τη δική τους επιβίωση. Ας αναλογισθούμε πώς θα ήταν σήμερα η ζωή του ανθρώπου επάνω στη γη, αν έδειχνε και αυτός τον ίδιο σεβασμό για τη Μεγάλη Μητέρα όλων μας, την θεά Γαία. (***)

(Πηγή: Απ. Γονιδέλης, «Η Γένεση κατά τους Αρχαίους Έλληνες – Θεογονία, Κοσμογονία»)

(*) (Σημ. Ιλισού) Η θεά Δήμητρα, η «εγγονή» της Γαίας, στην οποία δόθηκε η κυριαρχία του χρονικού διαστήματος 21/8-21/9, η εκδηλωμένη στη γη ζωή, λατρευόταν επίσης ως μεγάλη μητέρα που «με την αναπαραγωγική γέννηση, δώρισε στα όντα της γης την κληρονομική διαιώνιση του είδους τους. Η μητρότητα στη γη και γενικά στη Φύση, είναι η μεγαλύτερη δωρεά στα όντα της. Είναι η ίδια η αιώνια ζωή. Ένα ασύγκριτο χάρισμα που όλα τα όντα το χρωστούν στην Μεγάλη Μητέρα, την θεά Δήμητρα» (βλ. Διδώ Καλλέργη – Οι Δώδεκα Ολύμπιοι Θεοί) Οι Ορφικοί αποκαλούσαν την Γαία μητέρα λέγοντας «Γη, μητέρα πάντων, Δήμητρα Πλοντοδότειρα», την δε θεά Δήμητρα ονόμαζαν Ολβιοδώτιδα, γιατί πίστευαν ότι προσφέρει την πνευματική ευδαιμονία της ψυχής, πίστη που υπάρχει και στους χριστιανούς για την Παρθένο Μαρία. Άλλωστε, Παντάνασσα ονομάζεται και η Μεγάλη Μητέρα των χριστιανών, η Παναγία.

(**) (Σημ. Ιλισού) Εδώ, όπως και παραπάνω, φαίνεται η άμεση σχέση της με την Δήμητρα καθώς και την Περασφώνη που επίσης ήταν θεά της βλάστησης και του κόσμου των ψυχών. Επιπλέον, στην Πελασγική Κρήτη όπου το κύριο μέρος της λατρείας ήταν αρχικά συγκεντρωμένο στο θηλυκό πρόσωπο της Μεγάλης Μητέρας, την έκφραση της Γης-Ρέας ή Μα που συμβόλιζε την παραγωγική φροντίδα της Μητέρας Φύσης και είχε επίσης το επίθετο Ορεία, την διαδέχθηκε η «εγγονή» της Ορείας Μητέρα θεά Δήμητρα-Δίκτυννα. Τα δε Μυστήριά της ήταν χωρισμένα σε Μικρά και Μεγάλα όπως και τα Ελευσίνια. Η θεά Δήμητρα ονομαζόταν και Αιμιάς, όπως και η Γη-Ρέα, και το όνομα αυτό αναγραμματισμένο σήμερα σώζεται στη λέξη «μαμιά». (βλ. Διδώ Καλλέργη, «Τα Αρχαία Μυστήρια»)

(***) (Σημ. Επιμελ.) Δυστυχώς, τα καταστροφικά γεγονότα της καλοκαιρινής περιόδου μάς έδειξαν ότι ο άνθρωπος δεν έχει κανένα σεβασμό απέναντι στην Γαία, την Μητέρα Φύση και τα πλάσματά της.

ΟΙ ΨΥΧΕΣ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ

(Αποσπάσματα από το έργο «Η ΨΥΧΗ», Παν. Λεκατσά)

(Διατηρείται η γλώσσα του συγγραφέα)

ΤΟ ΚΑΡΑΒΙ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Το ποτάμι, τη λίμνη ή τη θάλασσα που χωρίζει τους δύο κόσμους, η ψυχή θα την περάσει μ' ένα καράβι ή με βάρκα. Εδώθε οι συνήθειες να θάβονται ή να βάζονται σε καράβια και να ρίχνονται στη θάλασσα, ή ν' αμιολιούνται, για να μεταφέρουν την ψυχή, καράβια αδειανά στα νερά, ή να βάζονται καράβια αληθινά ή σ' ομοιώματα μέσα στους τάφους. Στην ελληνική παράδοση κυριαρχεί η παράσταση του Χάρωνος, που περνά με τη βάρκα του τις ψυχές πάννου από την Αχερουσία λίμνη. Σε αττικό μελανόμορφο αγγείο του βου αιώνα, που χρησίμευε σα στόμιο για επιτάφιας χοές, παρασταίνεται ο Χάρων αυτός, όπως μετά εφτά αιώνες τον περιγράφει ο Λουκιανός, ασπρομάλλης κι ασπρογένης μέσα στο καράβι του με τα δυο κοιποτίμονα, να χειρονομάει σα να συνοδεύει προσταγές, ενώ γύρω του πετούνε μπρός-πίσω, ψυχές και μια τους φαίνεται να πιάνεται από την πλώρη.

Όταν α' υστερότερους καιρούς, τα Ηλύσια μεταφέρονται στα ουράνια σώματα, το καράβι της ψυχής δεν λησιμονιέται. Οι βαρκούλες ακολουθούν μέσα στους τάφους τους νεκρούς ή παρασταίνονται στα ταφικά μνημεία με τους Έρωτες για κυβερνήτες. Η βάρκα που φέρνει μέσα από τα κύματα του αιθέρα την ψυχή στον ουράνιο παράδεισο, ανακρατιέται στην παγανιστική εσχατολογία ίσαμε το τέλος της αυτοκρατορίας, και ξακολουθεί και στη χριστιανική εποχή να 'ναι το σύμβολο ενός ευτυχισμένου θαλασσοτάξιδου για τις ολωφώτεινες όχτες ενός μακρινού παράδεισου. Ένα άλλο σύμβολο του

ταξιδιού αυτού είναι στις σαρκοφάγους, οι Νηρηίδες καβάλα στις ιππόκαμπες και σ' άλλα θαλάσσια τέρατα, που οδηγούνται μέσα στα κύματα από τους Ανέμους, τους παλιούς ψυχοπομπούς, που τους φουσκώνουν φινώντας, τα πέπλα. Ο Φιλόστρατος παραδίνει με πιο τρόπο οι Αχαιοί τιμούνε τον Αίαντα το Λοκρό, όταν μαθαίνουν το ναιάγιο και το θάνατό του: Ετοίμασαν ένα καράβι με μαύρα πανιά, το φορτώσανε μ' ένα ξυλοσφυρό για φωτιά, σφάξανε ένα πλήθος μαινρόμαλλα θύματα μέσα του και, σα φύσηξε αγέρας, τού 'βαλαν φωτιά κ' εκείνο ανοίχτηκε φλεγόμενο μέσα στα πέλαγα, να φέρει στο μεγάλο νεκρό τις προσφορές των συντρόφων.

Η ΚΑΤΑΒΑΣΗ ΣΤΟΝ ΑΔΗ

Οι λαοί που έχουνε μορφώσει την παράσταση ενός άλλου κόσμου, ξέρουνε σταθερά και ταξίδια μυθικών ηρώων τους στον Παράδεισο ή κατεβάσματά τους στον Άδη. Τα ταξίδια τούτα πέφτουν περισσότερο στη μυθολογία της ψυχής παρά στη σφαίρα των δοξασιών της. Οι λόγοι που παρακινούν στο πολυκίντινο τούτο ταξίδι τους ήρωες – και κάποτε και τους θεούς, που η αρχαία Κάθοδος και Άνοδος τους περιγνύνεται τον τύπο της Κατάβασης – πολύ παραλλάζουν. Είναι φορές που κατεβαίνει κανείς στον Άδη για να γνωρίσει τη φοβερή ή την παραδεισένια του εικόνα. Έχουμε εδώ μια μυθοποιία που ικανοποιεί την περιέργεια μπροστά στη σφαίρα του μεταψυχικού αγνώστου. Είναι πάλι φορές που ο ήρωας ή ο θεός κατεβαίνει να λευτερώσει δικασμένες ψυχές, άλλες φορές για να κερδίσει κανείς κάτι πολύτιμο που βρίσκεται στον Άλλο Κόσμο, ή να ξανανεβάσει στο φως ακριβό πρόσωπό του.

Όποιος και να 'ναι ο σκοπός, ο δρόμος δεν είναι ανθόσπαρτος κ' οι κίντινοι που περιμένουν την ψυχή, παραφυλάνε και τον ζωντανό, πιο δυσκολοφύλαχτο θύμα. Αμμή κι ο Άδης δεν είναι από τους τόπους που αφήνουν να τους ξεφύγει κανείς, μια και διαβεί τα σίννορά τους. Είναι έτσι φορές που οι κατεβάτες ήρωες ή θεοί κρατούνται αιχμαλωτισμένοι στο βασίλειο των νεκρών και λευτερώνονται από άλλους ήρωες ή θεούς, που κατεβαίνουν καλοτινχότεροι αυτοί ή σταναίνουν τους θεούς του Κάτω Κόσμου. Η κατάβαση τού-

τη στο χθόνιο, ή το ταξίδι σ' όποιον άλλον από τους επίγειους κόσμους των ψυχών, έχουν τ' ομολογό τους στην Ανάβαση, όταν ο ήρωας ανεβαίνει στους ουρανούς, είτε τόποι είναι των θεών είτε και ψυχοπαράδεισοι αντάμα.

ΟΝΕΙΡΟΜΑΝΤΕΙΑ ΚΑΙ ΝΕΚΡΟΜΑΝΤΕΙΑ

Τα μαντικά ιδιώματα των ψυχών ανακλαδίζονται από γνώριμες ρίζες. Η πρώτη είναι τα ονειρικά και εκστασιακά ταξίδια της ζωντανής ψυχής, που της δίνουν να γνωρίζει τ' αλαργινά και να μαθαίνει συντυχαίνοντας με δαίμονες και θεούς, μελλοντικά κι απερασμένα. Τα κατορθώματα τούτα της ζωτικής ψυχής μεταφέρονται στην ψυχή του νεκρού, μέσα από την παράσταση της ψυχής-ειδώλου. Η δεύτερη ρίζα των μαντικών ικανοτήτων της ψυχής του νεκρού είναι η εξομοίωσή της με τους δαίμονες, που η νόηση κ' η γνώση τους είναι πολύ παραπάνου από του ανθρώπου. Η τρίτη ρίζα είναι τα όνειρα – ένας από τους πρώτους παράγοντες της παράστασης της ζωτικής ψυχής και της ψυχής του νεκρού σαν ειδώλου. Καθώς τα όνειρα είναι, κατά τις οικουμενικές δοξασίες, προσημιάδεμα των μελλοντικών, και καθώς συχνοί επισκέπτες μέσα από τα όνειρα είναι οι νεκροί, ή αλ-

λιώς, οι ψυχές-εἰδωλα τῶ νεκρῶν, οι ψυχές μπαίνουν αὐτόματα στη σφαῖρα τῆς μαντικῆς καὶ γίνονται παράγοντές τῆς. Μία τέταρτη ρίζα εἶναι ἡ ιδέα πὼς οι ψυχές τῶν νεκρῶν ζοῦνε μέσα στα βάθη τῆς γῆς, ἀπ' ὅπου ἀχνοδιαβαίνουν ὅλοι οι κύκλοι τῆς ζωῆς, κι ὅλοι μαζί τους τῶν πλασμάτων οι χοροὶ καὶ τῶν πραγμάτων.

Ἡ Ονειρομαντεία εἶναι ἓνας κλώνος τῆς Μαντικῆς καὶ ἀνακλαδίζεται στὴν Ονειροσκοπεία ἀπὸ τὴ μια, καὶ στὴν ιεροουργικὴ Ονειρομαντεία ἀπὸ τὴν ἄλλη. Ἡ Ονειροσκοπεία εἶναι τὸ ξέτασμα τῶν ονείρων τοῦ κανονικοῦ ὕπνου μας, ἡ θύμηση τῶν ἐντολῶν ἢ παραστάσεων, κ' ἐξήγηση τῆς συμβολικῆς τους γλώσσας. Συχνά, στα ὄνειρα τοῦτα παρουσιάζονται καὶ ἀπὸ μόνες τους οι ψυχές νὰ μιλήσουν, νὰ ὁρμηνέψουν ἢ νὰ προφητέψουν – μα οι ζωντανοὶ δὲν μποροῦνε νὰ κρεμαστοῦν στὴν καλὴ μονάχα θέλησή τους.

Απὸ τὴν ἄλλη, ἡ ιεροουργικὴ Ονειρομαντεία εἶναι τὸ κάλεσμα τοῦ μαντικοῦ ονείρου ἀπὸ τὸ πρόσωπο ποὺ ετοιμάζεται, μ' ὀρισμένο τυπικὸ, γιὰ νὰ δεχτεῖ τὴν ἀποκάλυψή του. Καθαρμοὶ καὶ ἀγνείες, προσειχές κ' ἐπωδές, εἶναι τὰ μέσα ποὺ φέρνουν τὸ μαντικὸ ὄνειρο κ' ετοιμάζουν γιὰ τὴν ἀποκάλυψή του. Ἡ συστηματοποίηση τοῦ τυπικοῦ, τὸ πρόσθεμα τῆς ἀπαραίτητης θυσίας κ' ἡ κατάκλιση σὲ χώρους ιεροῦς, δίνει τὴν πράξη ποὺ οι Ἕλληνες τὴ λένε «εγκοίμηση», ὅπου ὁ κοιμώμενος δέχεται τὴν ἐπίσκεψη τοῦ δαίμονα ἢ τοῦ θεοῦ τοῦ ιεροῦ χώρου, ἢ τὰ μαντικά ὄνειρα ποὺ τοῦ στέλνουνε, τέκνα γιὰ τους Ἕλληνες, τῆς Γῆς καὶ τοῦ Ὑπνου.

Ἐνὰς τύπος τῆς Νεκρομαντείας εἶναι νὰ κράζονται οι ψυχές ἀπὸ τὸν κόσμο τους, τὸ ν' ἀνεβάζει κανεὶς τὶς ψυχές ἀπὸ τὴν Ἄδη καὶ νὰ συνομιλᾷ μαζί τους. Μία προβολὴ νεκρομαντείας συναντοῦμε στὸ ταξίδι τοῦ Οδυσσεῆα στὸν Ἄδη. Ὁ ἥρωας φτάνει στὰ πρόθυρα τοῦ Ἄδη, ὅπου κράζει τὶς ψυχές.... Ἡ νεκρομαντεία τῆς Οδύσσειας μαρτυρᾷ, με τὴ μυθολογίᾳ τῆς σὲ κατάβαση τοῦ ἥρωα, τὴν ψυχαγωγία στους τόπους ποὺ λογιούνται ἐμπασιές τοῦ Κάτω Κόσμου. Οἱ τόποι ὅθι κατεβαίνουν οι ψυχές – χάσματα, λίμνες καὶ σπήλαια – εἶναι οι καταλληλότεροι γιὰ ν' ἀνεβαίνουν.

Τέτοιοι τόποι ἐπικοινωνίας χρησιμεύουνε στὴν ἐλληνικὴ νεκρομαντεία (νευκρομαντεία, ψυχρομαντεία). Τὸ πιο ἀρχαῖο ἀπὸ τοῦτα εἶ-

ναι ο τόπος Άορνον στην Εφύρα της Θεσπρωτίας. Ένας ποταμιάς Αχέρων, μ' ένα παραπόταμο Κωκυτός σχηματίζει εκεί μια Αχερουσία Λίμνη. Εδώθε, κατά την παράδοση, κατέβηκε ο Ορφέας για ν' ανεβάσει το ταίρι του κ' εδώ στέλνει να ρωτήσει ο Περίανδρος για κάποιον θησαυρό κρυμμένο.

Κατά μια παράδοση, ο Πανυσανίας ανεβάζει την ψυχή της Κλεονίκης σ' ένα νεκυομαντείο της Ηράκλειας στη Βιθυνία. Ένα ποταμιάκι κ' εδώ είχε τ' όνομα του Αχέροντα, κ' εδώθε ο Ηρακλής ανέβασε, κατά μια παράδοση, τον Κέρβερο από τον Άδη. Το πιο περίφημο όμως ψυχομαντείο της αρχαιότητας, είναι το ελληνικό μαντείο της ιταλικής Κύμης, περί λίμνην Άορνον. Με τα νάματα Πυριφλεγέθων, Στίξ και Αχερουσία Λίμνη, η περιοχή παρουσίαζε κ' εδώ μια εικόνα του Κάτου Κόσμου.... Η Άορνος λίμνη, ένας υφαιστειακός κρατήρας με νερό μέσα σε σκοτεινή βλάστηση, λογιόνταν έμπαση του Άδη κι απ' εδώ, κατά τη βιργιλιανή μυθοπλασία, κατεβαίνει ο Αινείας. Δίπλα στη λίμνη ήταν το κοσμοξάκουστο μαντείο, όπου οι ψυχές παρουσιάζονταν και μιλούσανε σ' όποιον τις έκραζε με τη γνώριμη πράξη των χρών και της ικεσίας.

Αναζητώντας τη Μάνα

Μαίρη Ζωγράφου

Ημέρα μνήμης σήμερα
Σεπτέμβρης και οδύνη.
Στο δρόμο για το μνήμα σου
Βάρυνε η ψυχή μου.
Στο χώμα κύλησε.
Στην αγκαλιά σου δεν μπορώ πια να γείρω
Μήτε χάδι και παρηγοριά να βρω
Από τα χείλη σου λόγια σοφίας δεν θα ξανακούσω
Κρύο μάρομαρο λευκό σκεπάζει τ' άψυχο κορμί σου
Κι εγώ την ψυχή σου αναζητώ.

Στο νου μου ξάφνου φώλιασαν
Οι λέξεις «Αχέροντας», «Αχερουσία»
Και σαν αρχαία Ελληνίδα μεμιάς
Για το περιλάλητο ποτάμι ξεκινώ.
Είχα ανάγκη την ψυχή σου να καλέσω
Όπως τότε οι πρόγονοί μας στο Νεκρομαντείο.
Η βάρκα διέσχισε αργά τα νερά
Του ποταμού Αχέροντα.
Πυκνόφυτες ο όχθες του, αλλιώςτικός ο τόπος.
Σκλήθρα, καλαμιές, ιτιές, νούφαρα και βαμβακιές
Αγκάλιαζαν το ποτάμι.
«Ήμουν στις πύλες του Άδη;»
Ψηλά, απ' τα κλαριά κρέμονταν αηδονοφωλιές
Και μπλε πεταλούδες πετούσαν στον αέρα.
«Ήταν άραγε ψυχές;»
Σ' ένα πέρασμα στενό ο βαρκάρης
Στάθηκε και έλαμνε πίσω'

Στο νεκρομαντείο ποτέ δεν έφθασα.
Όμως το ίδιο βράδι ο θεός Ερμής
Έφερε τη Μάνα στ' όνειρό μου!
Φορούσε ολόλαμπρο ένδυμα!
Σαν άνοιξα τα μάτια μια σκέψη
Γεννήθηκε στο νου μου.
Είχα δει ένα όνειρο ή μήπως ήταν
Κάποιου Άλλου Κόσμου
Η ολόφωτη πραγματικότητα;

Η ΜΠΑΓΚΑΒΑΤ ΓΚΙΤΑ

*Κρυσταλλία Ιωαννίδου
(Ομιλία στη Θεοσοφική Εταιρεία)*

Η Μαχαμπαράτα είναι μαζί με τη Ραμαγιάνα, τα δύο πιο σημαντικά έπη της Ινδίας που πήραν γραπτή μορφή μεταξύ του 5ου και 4ου αιώνα π. Χ. Το περιεχόμενό τους όμως, αναφέρεται σε παραδόσεις πανάρχαιων χρόνων που διατηρήθηκαν με τη μορφή μύθων σε όλη τη διάρκεια της Ινδικής προϊστορίας και ιστορίας. Και στα δύο αυτά έπη θα συναντήσουμε όχι μόνο παλιά στοιχεία των αρχέγονων μυστηρίων που αποτελούν κλειδιά για την πνευματική εξέλιξη της ανθρωπότητας, αλλά και πολύ σημαντικά στοιχεία της εσωτερικής φιλοσοφίας και συμβολολογίας.

Κατά τη γνώμη των μελετητών, τα ηρωικά γεγονότα που διαδραματίζονται σε αυτό το επικό έργο (τη Μαχαμπαράτα) αναφέρονται στην πρώτη προσπάθεια των Άριων να αφομοιώσουν τον τοπικό πολιτισμό των Δραβίδων, την 3η χιλιετία π. Χ., στο τέλος της Ντβαπάρα Γιούγκα, της εποχής δηλαδή που προηγήθηκε της σημερινής εποχής ή Κάλι Γιούγκα, όπως αποκαλείται στην εσωτερική Ανατολική παράδοση. Συντάκτης της Μαχαμπαράτα υπήρξε ο Θρυλικός Βυάσα ή Κρίσνα Δβαϊπαγιάνα, που συνέλεξε σκόρπια τμήματα από τους ύμνους και τις μπαλάντες που εξυμνούσαν τα ηρωικά κατορθώματα των ηρώων του έργου, και τέλος δημιούργησε ένα εκπληκτικού μήκους έργο που αριθμούσε γύρω στα 6 εκατομμύρια στίχους. Σήμερα σώζονται περίπου 200.000 στίχοι, αρκετοί για να κάνουν αυτό το έπος το μεγαλύτερο της ανθρώπινης ιστορίας, επτά φορές μεγαλύτερο από την Ιλιάδα και την Οδύσσεια μαζί. Η Μαχαμπαράτα, που είναι ένας θησαυρός Ινδουιστικής παράδοσης, δεν προσφέρει μόνο θρησκευτικά σύμβολα και στοιχεία για την εξέλιξη των λατρειών της Ινδίας, αλλά συναντάμε σε αυτήν μοναδικούς διαλόγους που έρχο-

νται να συμπληρώσουν το βαθύ εσωτερικό και συμβολικό νόημα όλης της ηρωικής υπόθεσης. Αποκορύφωμα αυτού του υπερβατικού κεμένου είναι το τμήμα της Μπαγκαβάτ Γκιτά, αυτοτελές μέρος του έπους και ένα από τα πιο βαθιά εσωτερικά κείμενα που γράφτηκαν ποτέ.

Η λέξη Μαχαμπάρατα σημαίνει «Μεγάλος πόλεμος» γιατί, όπως και στη φιλοσοφία του Ηράκλειτου, η εξιλεωτική πορεία της ανθρωπότητας αλλά και του κάθε όντος στη γη, ολοκληρώνεται μέσω της σύγκρουσης και του πολέμου ανάμεσα στη ζωή και το θάνατο, τη γνώση και την άγνοια, την αρετή και την κακία, το φως και το σκοτάδι. Μόνο όταν το ον ξεπεράσει την πολεμική αντιπαράθεση των διαιδικών αντιθέτων μπορεί να φθάσει στο Απόλυτο, στη μακαριότητα, τη μεγάλη ειρήνη, την έσχατη Σοφία. Αυτός είναι ο εξωτερικός συμβολισμός του θρόνου της Χαστιναπούρα, της Ιερής πόλης των Ελεφάντων για την οποία γίνεται ο πόλεμος που κορυφώνει το έπος. Χαστιναπούρα σημαίνει στα σανσκριτικά, «πύλη των ελεφάντων». Χαστίν είναι ο ελέφαντας και μεταφράζεται συμβολικά σαν πύλη της Σοφίας. Οι σοφοί της Ινδίας θεωρούσαν πάντα τον ελέφαντα σαν το σύμβολο του Σοφού. Η ηρεμία ή καλοσύνη – λέγεται ότι σηκώνει τα πόδια του για να μην πατήσει το μονοπάτι των μυρμηγκιών – τα γαλήνια βήματα και η δύναμή του να πολεμάει οποιονδήποτε εμποδίζει την πορεία του, είναι τα χαρακτηριστικά του σοφού που σαν τον ελέφαντα ακούει υπομονετικά το βρυχηθμό των άγριων θηρίων, αλλά και το γλυκό τραγούδι των αηδονιών. Η Χαστιναπούρα λοιπόν σημαίνει το ανώτερο επίπεδο συνείδησης του ανθρώπου. Δηλαδή εκείνη τη μεταφυσική περιοχή όπου αυτός ταυτίζεται πραγματικά με τη θεότητα. Γι' αυτό η Χαστιναπούρα είναι η συμβολική πόλη για την οποία πολεμούν εκείνοι που αξίζουν, κατά το νόμο, τη βασιλεία, εναντίον των παρεισάκτων που θέλουν να την αποκτήσουν ύπουλα με τη βία και την παρανομία.

Αρχίζει σαν μια αρχαία τραγωδία στο πεδίο μάχης του Κουρουκσέτρα, λίγο πριν από τη γενική σύρραξη. Το ποίημα είναι μια συνομιλία ανάμεσα στον Αρζούνα, τον μεγάλο πολεμιστή που ανήκει στην παράταξη των Παντάβα, και τον αρματηλάτη του τον Κρίσνα που ενσαρκώνει τη θεία ουσία. Η συνείδηση του Αρζούνα επαναστατεί στη σκέψη του πολέμου και του φόνου και της εμφύλιας σύρραξης. Από ένα λόγο ο Αρζούνα βλέπει στο αντίπαλο στρατόπεδο

φίλους και συγγενείς, γιατί ο πόλεμος έχει κηρυχθεί σε δύο κλάδους της ίδιας βασιλικής οικογένειας. Έτσι ο Κρίσνα τον παροτρύνει στο σημείο αυτό με μια από τις πιο συγκινητικές στιγμές όλου του έπους, πώς να κάνει το χρέος του σαν πολεμιστής και να δώσει το μοιραίο σύνθημα. Από αυτό το πρόβλημα πάνω στην ηθικότητα της προσωπικής πράξης του Αρζούνα, ο Κρίσνα περνά σε μια βαθιά διδασκαλία πάνω στα προβλήματα του ατομικού καθήκοντος και της κοινωνικής συμπεριφοράς, καθώς και σε θέματα γενικής ηθικής. Του λέει ότι δεν είναι δυνατό ούτε και επιθυμητό να μένουμε αδρανείς, γιατί η πράξη είναι σημαντικότερη από την αδράνεια.

Στην πλοκή του έπους διακρίνουμε διάφορα σημαντικά πρόσωπα τα οποία, πέρα από την πιθανή ιστορική τους σημασία, εκφράζουν αναμιγβόλα συγκεκριμένα συμβολικά εσωτερικά στοιχεία, η ερμηνεία των οποίων θα μας επιτρέψει να δούμε το έργο από μια πιο βαθιά και εσωτερική σκοπιά, και να καταλάβουμε καλύτερα τις αιώνες αλήθειες που κρύβονται πίσω από το μύθο. Σε γενικές γραμμές πρόκειται για τον μακροχρόνιο αγώνα που έκαναν τα πέντε αδέρφια Παντάβα, οι γιοι του βασιλιά Παντού, για να ανακτήσουν το θρόνο του πατέρα τους που τον είχε σφετεριστεί ο θεός τους Δριταράστρα. Αυτός είχε εκατό γιους, ο πρωτότοκος των οποίων, ο Δουρνοδάνα, αποπειράται να δολοφονήσει σε ενέδρα τους Παντάβα, που αναγκάζονται να εκπατρισθούν για να σωθούν, πηγαίνοντας να ζήσουν στα δάση μεταμφιεσμένοι σε ιερείς. Ο πέντε Παντάβα συμβολίζουν τους πέντε φορείς συνείδησης του ανθρώπου, ουσιαστικά τον άνθρωπο στην πορεία του για την κατάκτηση της σοφίας την οποία χάνει όταν, εγκαταλείποντας τις ουράνιες πνευματικές περιοχές από τις οποίες προήλθε, κατεβαίνει στον κόσμο της πολλαπλότητας. Οι εκατό γιοι του σφετεριστή βασιλιά Δριταράστρα είναι οι λεγόμενοι Κουράβα. Ο αριθμός εκατό είναι καθαρά συμβολικός και σημαίνει «πάρα πολλά». Είναι σημειολογικός κωδικός αριθμός που συναντάμε σχεδόν σε όλους τους αρχέγονους μύθους, πολιτισμούς και ιερά κείμενα.

Ο μεγαλύτερος από τους εκατό γιους, ο Δουρνοδάνα, είναι το σύμβολο του ανθρώπινου εγωισμού, του πονηρού, ύπουλου και ψεύτικου «εγώ» μας που άδικα θέλει να πάρει τα ηνία της ζωής μας, εξουστρακίζοντας τις αρετές μας και περιορίζοντας τον ανώτερο, εσωτερικό μας εαυτό. Ο Δουρνοδάνα είναι το σύμβολο της ανθρω-

πινης κακίας που κρύβεται αλλά εξουσιάζει σπνήθως την ανθρώπινη καρδιά. Ο πατέρας τους, ο βασιλιάς Δριταράστρα, είναι τυφλός αλλά δεν είναι πραγματικά κακός. Είναι το σύμβολο της εσωτερικής βασιλείας που τυφλή δεν κυβερνάει σωστά, αφού της λείπει το φως της αλήθειας, της σοφίας και του δικαίου. Άλλη μια σημαντική διδασκαλία, καλυμμένη κάτω από το πέπλο του συμβόλου και της παραβολής, είναι αυτή που αναφέρεται στον ιερό γάμο των αδελφών Παντάβα με την πριγκίπισσα Δρωπάτι. Ένας βασιλιάς κοντά στον τόπο της εξορίας των Παντάβα, ζητάει σύζυγο για την κόρη του και θα την δώσει σε αυτόν που θα καταφέρει να λιγύσει το τόξο του. Αυτή ήταν μια τελετουργία πολύ διαδεδομένη σε όλους τους λαούς ανατολικής προέλευσης. Τη συναντάμε σε πολλούς μύθους, ακόμη και στην Ομηρική Οδύσσεια, όταν ο Οδυσσεύς μπροστά στους μνηστήρες της Πηνελόπης στην Ιθάκη λύγισε το βασιλικό τόξο και πέρασε το βέλος του από τις οπές των πελέκων.

Η πράξη του λιγίσματος του τόξου δεν συμβολίζει τόσο ένα πολεμικό άθλο αλλά, από εσωτερική άποψη, την τέλεια νοητική συγκέντρωση, επιδεξιότητα και σταθερότητα, βασική προϋπόθεση για την πνευματική ανάβαση των ανθρώπων. Επίσης, η ίδια εικόνα του τοξότη που λιγίζει και τεντώνει το τόξο χρησιμοποιείται πολύ συχνά με αυτή την εσωτερική έννοια που αναφέραμε, σε βουδιστικές παραβολές και κυρίως στο Ζεν. Ο Αρζούνα, ο οποίος είναι και ο βασικός ήρωας της Μπαγκαβάτ Γκιτά, ο τρίτος των Παντάβα, κατορθώνει να λιγύσει το τόξο και να πετύχει το στόχο που απαιτούσε η δοκιμασία. Μετά από διάφορες περιπέτειες, οι πέντε Παντάβα παντρεύονται από κοινού την Δρωπάτι. Πέρα από το εθιμοτυπικό του γεγονότος, η Δρωπάτι συμβολίζει την κατακτημένη συνείδηση, την ψυχή, όπως κάθε θηλυκή αρχή στους αρχαίους ηρωικούς μύθους. Σε άλλο κλειδί ερμηνείας, η Δρωπάτι συμβολίζει το επίπεδο *budhi*, δηλαδή τη φύση – την αφυπνισμένη συνείδηση – ενώ ο Αρζούνα συμβολίζει την ανθρώπινη ανώτερη νοητική συνείδηση (*manas*) που βρίσκεται ανάμεσα στην τετράδα της προσωπικότητας και το ανώτερο εγώ, που κορυφώνεται με τον Κρίσνα ή σύμβολο του Ατμα.

Στη συνέχεια της αφήγησης βλέπουμε τον Δουρνοδάνα να παροτρύνει ξανά τον πατέρα του να εκστρατεύσουν εναντίον των Παντάβα, για να αρπάξουν τη νύφη Δρωπάτι. Όμως ο βασιλιάς Δριταρά-

στρα, ακούγοντας την προτροπή ενός σοφού συμβούλου του, χαρίζει το μισό βασίλειο στους Παντάβα, ο πρεσβύτερος των οποίων, ο Γιουντίστιρα, αναλαμβάνει τη διακυβέρνηση. Παρασυρμένος όμως από το πάθος του για τυχερά παιχνίδια, ο Γιουντίστιρα θα τα χάσει όλα στα ζάρια. Τη βασιλεία, τη γυναίκα του Δρωπάτι και τα αδέρφια του, και θα τα κερδίσει ο εξάδελφός του ο κακός και πονηρός Δουρνοδάνα. Ο Γιουντίστιρα είναι το σύμβολο της κατώτερης διάνοιας, του *kama-manas*, του διαποτισμένου από το πάθος νου ο οποίος, αν και μπορεί να κυβερνήσει σωστά το βασίλειό του (συμβολικά, τη ζωή του), εύκολα παρασύρεται προς το κακό και γίνεται έρμαιο των παθών που επωάζονται μέσα του. Έτσι, οι Παντάβα αναγκάζονται να ζήσουν εξόριστοι ξανά στην ερημιά για άλλα 12 χρόνια. Αφού λήξει η τιμωρία τους γυρίζουν πίσω και ζητούν να τους επιστραφεί το βασίλειο που τους ανήκει. Ο Δουρνοδάνα όμως αρνείται, παρά τις συμβουλές του Κρίσνα ο οποίος συμβουλεύει και τις δύο πλευρές, και τους Παντάβα και τους Κουράβα, γιατί σαν σύμβολο του ανώτερου εγώ ή *Atma*, οφείλει να βρίσκεται πέρα από το καλό και το κακό. Η άρνηση του Δουρνοδάνα θα προκαλέσει την τελική ρήξη και τον πόλεμο.

Στη Μπ. Γκ. τονίζεται ιδιαίτερα η ουσία της δράσης και ένας κώδικας ανθρώπινης συμπεριφοράς. Σε μια μεγάλη μάχη, γνωστή ως μάχη της Κουρουκσέτρα (7 χλμ. από το Δελχί), νικούν οι Παντάβα που έχουν τη βοήθεια του Κρίσνα, ο οποίος συμμετέχει άοπλος ως αρματηλάτης του πρίγκιπα Αρζούνα, και εδώ φθάνουμε στο πιο φιημισμένο κεφάλαιο της Μαχαμπαράτα, τη Μπαγκαβάτ Γκιτά ή Θείκό Άσμα. Στην αρχή της παρουσιάζονται ο Κρίσνα και ο Αρζούνα πάνω στο πολεμικό άρμα, που είναι έτοιμος να δώσει το σύνθημα για την έναρξη της εμφύλιας σύγκρουσης. Από ένα λόφο ο Αρζούνα βλέπει το πεδίο της μάχης όπου βρίσκονται αντιμέτωποι οι δύο εχθρικοί στρατοί. Στο σημείο αυτό έχουμε μια από τις πιο συγκινητικές στιγμές του όλου έπους. Ο Αρζούνα διστάζει να δώσει το μοιραίο σύνθημα. Λυπάται τους συγγενείς – τα εξαδέρφια του που θα πεθάνουν. Λυπάται τις δύο οικογένειες, φοβάται το θάνατο και αρνείται να πολεμήσει για να αποφύγει την καταστροφή του γένους του. Τότε ο Κρίσνα αρχίζει να του λέει με θαυμαστά λόγια εκείνες τις εξαιρετικά βαθιές διδασκαλίες της εσωτερικής φιλοσοφίας.

Η Μπαγκαβάτ Γκιτά, οι Σχολές Γιόγκα και οι Ουπανισάντ

Μολονότι η Μπαγκαβάτ Γκιτά δεν θεωρείται shrutī, δηλαδή εξ αποκαλύψεως διδασκαλία όπως οι Βέδες αλλά smṛitī, δηλαδή παράδοση, αναγνωρίζεται σαν το έργο που έχει επί αιώνες τώρα τη μεγαλύτερη επίδραση πάνω στη ζωή του λαού της Ινδίας. Την κύρια έμπνευσή της την αντλεί από τις Ουπανισάντ και συνενώνει σε μια περιεκτική σύνθεση όλα τα στοιχεία της φιλοσοφίας της Βεδάντα και της Σάμικια, καθώς και της τεχνικής της Γιόγκα. Με τη μορφή διαλόγου ανάμεσα στον Κρίσνα και τον Αρζούνα, διδάσκει βήμα-βήμα, σκαλί-σκαλί τους τρόπους (Γιόγκα) με τους οποίους ο άνθρωπος, ανάλογα με το χαρακτήρα του και τις ικανότητές του, ακολουθώντας τους δρόμους της Γνώσης, της Λατρείας, των Ανιδιοτελών έργων ή της προσήλωσης της σκέψης, μπορεί να φθάσει στην ένωση με την υπέρτατη πραγματικότητα. Έτσι, η Μπ. Γκ. αποτελεί και μια περιεκτική πραγματεία πάνω στις τέσσερις κύριες σχολές Γιόγκα που αναγνωρίζει η Ινδική εσωτερική φιλοσοφία. Δηλαδή, τη Γνιάνα Γιόγκα (ή Γιόγκα της Γνώσης), την Μπάκτι Γιόγκα (ή Γιόγκα της Αφοσίωσης), την Κάρμα Γιόγκα (ή Γιόγκα της Ανιδιοτελούς Υπηρεσίας, των ανιδιοτελών λόγων) και τη Ράγια Γιόγκα (ή Γιόγκα της Προσήλωσης της Σκέψης).

Η Μπαγκαβάτ Γκιτά είναι ένα από τα πιο σημαντικά έργα της εσωτερικής φιλοσοφίας και ένα από τα αριστουργήματα της παγκόσμιας λογοτεχνίας. Γι' αυτό και πάντα κατείχε μια μοναδική θέση στην Ινδική μεταφυσική σκέψη, στη θρησκεία και την ηθική. Όταν μιλάμε για ηθική αναμιγνύουμε συνήθως δύο διαφορετικές έννοιες που σκόπιμο είναι να ξεχωρίσουμε. Με τη μια έννοια, την πιο συνηθισμένη, η λέξη αυτή συνδέεται με τα έθιμα, τα ήθη και τους κώδικες συμπεριφοράς και καλής διαγωγής, που διακρίνουν διαφορετικούς λαούς και που αλλάζουν κατά τη διάρκεια των διαφόρων ιστορικών εποχών. Αυτή όμως είναι μια ηθική περιορισμένη στις κοινωνικές δομές και στους ανθρώπινους χαρακτήρες και συνεπώς, στερημένη από ουσιαστικό εσωτερικό νόημα. Με την άλλη έννοια, την πιο μεταφυσική, η λέξη ηθική εννοεί εκείνες τις πάγιες αρχές, τα αρχέτυπα που χαρακτηρίζουν την πνευματική υπόσταση του ανθρώπου και δεν αλλάζουν ούτε φθείρονται με την πάροδο του χρόνου. Αυτή λοιπόν η ηθική είναι αιώνια και ανήκει από κοινού σε όλους τους ανθρώπους,

ανεξαρτήτως φύλου, φυλής, πιστεύω, κοινωνικής τάξης και χρώματος κλπ, που αποτελούν επιφανειακές και εξωτερικές διαφορές. Η διαχρονική της φύση άλλωστε δίνει το στίγμα αυτή της υπερβατικής ηθικής έννοιας.

Η συγκριτική μελέτη όλων των αρχαίων πολιτισμών, των φιλοσοφικών ρευμάτων και θρησκειών είναι αυτή που θα μας επιτρέψει να ξαναβρούμε αυτές τις αιώνιες αρχές, που αποτέλεσαν, αποτελούν και θα αποτελούν τη φωτεινή ακτινοβόλα αιώνια Σοφία. Και η Μπ. Γκ. μπορεί, χωρίς αμφιβολία, να χαρακτηριστεί σαν ένα από τα μεγαλύτερα και λαμπρότερα μνημεία-δείγματα αυτής της διαχρονικής ηθικής. Το κεντρικό σημείο της διδασκαλίας του Κρίσνα στον Αρζούνα, γύρω από το οποίο περιστρέφονται όλα τα ηθικά και εσωτερικά φιλοσοφικά διδάγματα, είναι η αιτιολόγηση της δράσης, η ανάγκη της οποίας προκαλείται από τους δισταγμούς τού, ευρισκόμενου πάνω στο πολεμικό άρμα του, Αρζούνα, πριν από την τελική μάχη. Για τον Κρίσνα, η δράση ή το κάρμα πρέπει να είναι αυτοσκοπός και να μην αποβλέπει στους καρπούς ή τα αποτελέσματα. Έτσι, ορίζεται η έννοια της ορθής δράσης, εκείνης δηλαδή που όταν πραγματοποιείται, γίνεται χωρίς να περιμένουμε τους καρπούς της, ενεργώντας με ανιδιοτέλεια από καθήκον, δηλαδή από Ντάρμα όπως θα έλεγαν οι Ινδοί φιλόσοφοι.

Αυτή η αποστασιοποίηση από τα αποτελέσματα της δράσης αποτελεί την οδό της Κάρμα Γιόγκα, την ενδιάμεση ανάμεσα στην οδό της Γνώσης (Γνιάνα Γιόγκα) και της Μυστικιστικής Αφοσίωσης (Μπάκτι Γιόγκα) που, όπως είχαμε αναφέρει, είχαν θεσπισθεί στην προγενέστερη ινδική εσωτερική και θρησκευτική παράδοση, και που η ίδια η Μπ. Γκ. αποδέχεται και εναρμονίζει. Άλλο ένα σημαντικό σημείο στη διδασκαλία της είναι αυτό που αφορά τις επανόδους της θεότητας στη γη, δηλαδή τη θεωρία των Αβατάρα. Η πίστη της καθόδου της θεότητας ανάμεσα στους ανθρώπους υπήρχε από πολύ παλιά στην Ινδία, πρώτη φορά όμως διατυπώνεται τόσο όμορφα στη Μπ. Γκ.. Ο ίδιος ο Κρίσνα που εμφανίζεται στον Αρζούνα σαν Διδάσκαλος και πνευματικός οδηγός του, θα του αποκαλύψει ότι είναι ένας Αβατάρα του θεού Βισνού, δηλαδή μια ενσάρκωση σε ανθρώπινο σώμα του δεύτερου Ηλιακού Λόγου της αγάπης και της σοφίας, που κατέβηκε με σκοπό να επαναφέρει το δίκαιο (Ντάρμα). Γιατί σύμφωνα με τις διδασκαλίες της Μπ. Γκ., κάθε φορά που το καλό και δίκαιο χάνεται, ξαναεμφανίζεται η θεότητα με τη μορφή ενός Αβατάρα, λέξη που σημαίνει απεσταλμένος, αγγελιοφόρος.

Στη Μπ. Γκ., η ατομική ψυχή, ο πνευματικός εαυτός, ο ουράνιος άνθρωπος ονομάζεται και *purusha*, όπως και στη θεοσοφική ορολογία, και πηγάζει από το απόλυτο πνεύμα. Το πεδίο δράσης της, ή υπόσταση μέσα στην οποία ενεργεί το πνεύμα, ονομάζεται *prakriti*. Η έννοια *prakriti* δεν αντιστοιχεί ακριβώς με την έννοια της ύλης στη Δύση. *Prakriti*, είναι κάτι πιο αιθέριο, είναι η υλική υπόσταση του κάθε κοσμικού πεδίου εκδήλωσης, και οι τρεις διαιρέσεις της εμφανίζονται σαν ιδιότητες της διαφοροποιημένης ύλης. Οι τρεις ιδιότητες της είναι οι *gunas*. Πρώτη η έννοια της *sattva*, είναι το αρμονικό αγνό και ανώτερο στοιχείο, δηλαδή η αγνή αταραξία ανάμεσα στην αδράνεια και τη φθορά ή *tamas*, και στην υπερβολή, τη θυμικότητα και επιθυμία ή *rajas*. Η κατάσταση *sattva* μοιάζει με την έννοια του μέσου όρου στην Κινέζικη φιλοσοφία του Κομφούκιου και του Λάο-τσε, της «Μέσης Οδού» στο βουδισμό, και στη Δύση τη συναντάμε στον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη, και άλλους φιλοσόφους, με το Μέτρο. Αυτός ο κώδικας αποτελεί το «χρυσό κανόνα» της ανθρωπίνης συμπεριφοράς. Την αποφυγή των ακροτήτων, όχι για να επικρατήσει μια μετριότητα σχεδόν αδρανής αλλά αντίθετα, για να φθάσει κανείς σε μια υπερβατική δράση που φέρνει αρμονία και γαλήνη.

Η Μπαγκαβάτ Γκιτά είναι ο άνθρωπος και η μάχη του, η ανθρωπότητα και η μάχη της για να κατακτήσει την Αιωνιότητα και να ενωθεί με τα βαθύτερα επίπεδα του πνεύματος. Ο Ανατολικός Αρζούνα είναι ο Αβραάμ της Παλαιάς Διαθήκης που βάζει την ελπίδα πάνω από τον ανθρώπινο πόνο του, ο Ηρακλής και οι άθλοι του, ο Προμηθέας, ο υπεράνθρωπος του Νίτσε, ο ιδανικός χριστιανός του Κίκερμαρτ. Ο Αρζούνα είναι ο Άνθρωπος που μέσα στην αμφιβολία του και έκπληκτος μπροστά στη μικρότητά του, συνειδητοποιώντας τις ανθρωπίνες αδυναμίες του θέλει να ανέβει πάνω από τη θνητή προσωπικότητά του, προσπαθώντας το αδύνατο με το οποίο θα ήθελε να ταιτισθεί. Δεν είναι ο ήρωας ενός Ανατολικού μύθου που έρχεται μέσα από τα χρόνια να μιλήσει για κάτι άγνωστο, για μια άπιαστη, ξεπερασμένη φιλοσοφία. Είναι ένας από εμάς, ο Μαθητής στο ξεκίνημά του στην Ατραπό της Αναζήτησης. Ο Πλάτων μιλάει για την φηλακισμένη ψυχή με τα χαμένα φτερά της, που δεν μπορεί να πετάξει. Αυτός ο άνθρωπος είναι και ο Αρζούνα, που επιθυμεί να βρει πάλι τα φτερά του και πετώντας, να ξαναβρεί την αθάνατη φύση του.

Δύο είναι οι πόλοι των αγίων στην Ινδουιστική σκέψη. Ο πρώτος είναι η απάρνηση του κόσμου και η απομάκρυνση από αυτόν μέσα από τον ασκητικό βίο, και ο δεύτερος εκφράζεται με την αλτρονιστι-

κή εξυπηρέτηση και την ανιδιοτελή υπηρεσία. Αυτός ο δεύτερος, έχει τονιστεί σε πολλά Ινδουιστικά κείμενα αλλά προπαντός στη μεγάλη ηθική πραγματεία της Μπ. Γκ. Ο Μαχάτμα Γκάντι μάς βεβαιώνει πως στη Μπ. Γκ. βρήκε το ιδεώδες του αλτρουισμού και της ανιδιοτελούς προσφοράς. Ο Κρίσνα λέει στη Γκιτά:

«Ο Άνθρωπος που απορρίπτει κάθε επιθυμία και προχωρεί χωρίς να φθονεί κανένα και να επιδιώκει τίποτε, χωρίς κτητικότητα και εγωισμό, φθάνει στην ειρήνη. Τούτο σημαίνει, ω γιε του Πρίθα, να μένεις προσηλωμένος στην εκτέλεση του καθήκοντος αλλά ποτέ στους καρπούς των πράξεών σου.»

«Μην αφήνεσαι να παρασυρθείς από την επιδίωξη παρόμοιων καρπών, αλλά ούτε να σε κυριεύσει η αδράνεια. Να είσαι ένας πιστός οπαδός του κανόνα και πέταξε από πάνω σου κάθε προσκόλληση. Κάνε την εργασία σου αδιάφορος, και για τις επιτυχίες και για τις αποτυχίες. Ο κανόνας προστάζει να είσαι πάντα ίδιος με την ίδια διάθεση.»

Κατά την Άννα Μπέζαντ, την μαθήτριά της Έλενας Π. Μπλαβάτσκυ και παγκόσμια πρόεδρο της Θεοσοφικής Εταιρείας για πολλά χρόνια, που είχε μελετήσει την Ινδική σκέψη βαθιά, το κεντρικό δίδαγμα της Μπ. Γκ. είναι ότι ο άνθρωπος δεν χρειάζεται να αποτραβηχτεί από τον κόσμο για να πραγματοποιήσει την ένωσή του με τη θεία ουσία. Γιατί μια τέτοια ένωση (Γιόγκα) επιτυγχάνεται και μέσα στο θόρυβο και τις έγνοιες της ζωής, αφού τα εμπόδια για μια τέτοια λυτρωτική ένωση βρίσκονται μέσα μας και όχι έξω από εμάς. Σε μία από τις πολλές ομιλίες της για την Μπ. Γκ., που ήταν και το αγαπημένο της θέμα, μιλώντας για την Ατραπό της Μαθητείας αναφέρει:

«Από τη στιγμή που θα μάθετε να διαχωρίζετε την ανώτερη από την κατώτερη συνείδηση, τον Εαυτό σας από το νου και να αποκτήσετε τη δύναμη να ενεργείτε χωρίς να χάνετε το πραγματικό εγώ, τότε ο νους επιτελεί τέλεια τα καθήκοντά του ενώ ο Εαυτός παραμένει σε ανώτερα επίπεδα. Ποτέ μην εγκαταλείψετε το εσωτερικό ιερό, όσο πολυάσχολος και αν είστε. Έτσι ο άνθρωπος προετοιμάζεται για τη Μαθητεία.» Και συνεχίζει: *«Θα αναφερθώ ξανά στη διδασκαλία του Κρίσνα στη Μπαγκαβάτ Γκιτά. Στη δέκατη έκτη συνομιλία, θα βρείτε ένα μεγάλο κατάλογο με ιδιότητες που πρέπει να καλλιεργήσει κανείς ώστε στο μέλλον να γεννηθεί με αυτές. Ονομάζονται 'θείες ικανότητες' όπως λέει ο Κρίσνα στον Αρχούνα. 'Είμαι γεννημένος με θείες ιδιότητες, ω Παντάβα'. Για να τις ενσωματώσετε πρέπει να τις καλ-*

λιεργείτε μια-μια στη καθημερινή σας ζωή. Η αγνότητα, για παράδειγμα, είναι μία από αυτές. Ο μαθητής πρέπει να ελέγχει τη δράση του, να ελέγχει ό,τι λέει. Τα λόγια του να είναι αγνά, να προσέχει ώστε η κάθε του λέξη να είναι η αγνότερη που θα μπορούσε να πει, όπως αν τολμούσε να μιλήσει μπροστά στον Διδάσκαλό του, του οποίου τα μάτια εντοπίζουν και το παραμικρό ίχνος ακαθαρσίας που το ανθρώπινο μάτι δεν βλέπει. Αλλά και στη σκέψη του πρέπει να είναι αληθινός ο μαθητής, χωρίς να μολύνεται ο νους του από τις σκιές του ψεύδους.»

«Η ίδια διαδικασία ακολουθείται και με τη συμπόνια. Το πρώι διαλογίζεται στη συμπόνια και την υπόλοιπη μέρα θα την εκφράσει με καλοσύνη στους ανθρώπους του περιβάλλοντός του. Όπου βλέπει ανάγκη, θα προσπαθεί να την ικανοποιήσει, θα προσπαθεί να καταπραΰνει τη θλίψη και να ελαττώσει την εξαθλίωση. Θα ξει και θα σκέφτεται τη συμπόνια, θα την κάνει μέρος του χαρακτήρα του. Το ίδιο και με τη γενναιότητα. Θα σκέφτεται την ειγένεια του ισχυρού ανθρώπου που καμιά εξωτερική συνθήκη δεν μπορεί να καταπιέσει και να μειώσει. Είναι ο άνθρωπος που – όπως λέει ο Κρίσνα στον Αρζούν – δεν χαίρεται για την επιτυχία του ούτε δυστιχέι για την αποτυχία και δεν βρίσκεται στο έλεος των καταστάσεων, θλιμμένος σήμερα που τα πράγματα είναι άσχημα ή χαρούμενος αύριο που όλα πάνε καλά. Στα προβλήματα θα συλλογίζεται το Αιώνιο και όλα θα εξαφανίζονται.»

«Μελετήστε τη Μπαγκαβάτ Γκιτά», συνεχίζει η Άννα Μπέζαντ, «καλλιεργήστε και τις υπόλοιπες αρετές που αναφέρονται εκεί, την ανταπόκριση, την ειρηνικότητα, την αφοβία. Να τις σκέφτεστε και να τις εξασκείτε αλλά όχι όλες μαζί. Κανένας δεν έχει αρκετό καιρό για να μπορεί να διαλογίζεται καθημερινά σε όλες. Πάρτε τις μια-μια και ενσωματώστε τις στο χαρακτήρα σας. Εργαστείτε σταθερά. Μη φοβάστε το χρόνο που αφιερώνετε ούτε τις δυσκολίες που θα αντιμετωπίσετε. Γιατί καθετί που αποκομίζετε είναι παντοτινό. Όποιος εκπαιδεύεται έτσι, όποιος κάνει όσα περισσότερα μπορεί και αφιερώνει χρόνο, σκέψη και κόπο στην προετοιμασία του για τη μεγάλη μάχη, τότε θα βρει και τον διδάσκαλό του, ή καλύτερα, ο Διδάσκαλος θα τον βρει και θα εκδηλωθεί στην ψυχή του. Οι Διδάσκαλοι», μας λέει η Άννα Μπέζαντ, «όπως και ο Κρίσνα στη Μπ. Γκ., ψάχνουν πάντα στον κόσμο να βρουν μια ψυχή πρόθυμη και έτοιμη να βοηθηθεί. Αλλά οι καρδιές μας είναι κλειδαμπαρωμένες γι' αυτούς και δεν μπορούν να εισέλθουν. Ο Διδάσκαλος παρακολουθεί πάντα και περιμένει, επιθυμεί να μας βρει και να μας διδάξει.»

Η ΘΑΛΑΣΣΑ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

(Από τις διδασκαλίες των Δρυϊδων)

Ιωάννης Λε Φουστέκ

Παντού βράζει η Ζωή. Διαφορετικά σε κάθε σφαίρα και διαφορετικά επίσης στον ωκεανό που ονομάζουμε Ουρανό. Ο ίδιος αναβρασμός την κινεί παντού και εξακοντίζει ακτίνες στη θάλασσα, η οποία δεν έχει όρια, καθώς και στις σφαίρες. Και όμως, κανένα άλλο πυρ δεν διατηρεί αυτόν τον αναβρασμό εκτός από το πυρ του Πνεύματος που την τρέφει, γιατί μέσα σε αυτήν κατοικεί η θερμότητα κάθε ζωής. Παντού έχει αναλάβει να διατηρήσει τη ζωή του Σύμπαντος και της Θάλασσας, στους κόλπους της οποίας πλέουν οι σφαίρες. Αυτή η θάλασσα που ονομάζουμε Ουρανό ή, ακόμα, Αιθέρα δεν είναι τίποτε άλλο από μια Θάλασσα του Πνεύματος. Ο Ουρανός ή Θάλασσα του Πνεύματος δεν θα μπορούσε να γίνει αντιληπτή από εμάς με την ύλη της. Γιατί αυτή η ύλη είναι πολύ αραιή για τις αισθήσεις μας. Τα βλέμματά μας διαπερνούν αυτή την ύλη χωρίς να την βλέπουν, όπως το σώμα μας διασχίζει τον αέρα που μας περιβάλλει χωρίς να τον αισθάνεται. Αυτή εδώ η ύλη δεν είναι τίποτε άλλο από άτομα του Πνεύματος.

Ο Δημιουργός του κόσμου είναι Πνεύμα ο ίδιος, και δεν είναι τίποτε άλλο παρά πνεύμα. Για να δημιουργεί τον Κόσμο, όπως τον δημιουργεί χωρίς τέλος και ακατάπαυστα, δεν έχει παρά μια πηγή από όπου μπορεί να αντλήσει την Δημιουργία. Αυτή η πηγή δεν είναι άλλη από Αυτόν τον ίδιο. Αυτόν μόνο. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να αντλήσει από τον εαυτό του τίποτε άλλο από πνεύμα. Να γιατί η ύλη του Κόσμου, αυτή που βρίσκεται παντού, είναι Πνεύμα και τίποτε άλλο.

«Ερώτηση: Από ποια ύλη είναι φτιαγμένες οι ζωντανές και οι νεκρές υπάρξεις, αυτές που γνωρίζει ο άνθρωπος με την δύναμη της όρασης, της ακοής, της αφής, με την επιστήμη και το ένστικτο;»

«Απάντηση: Είναι φτιαγμένες από το Μάνρεντ (Μαν=τίποτε. Ρεντ=που κυλά – αναμιφίβολα ο Αιθέρας) δηλαδή με τη βοήθεια των στοιχείων στην πιο μικρή διαίρεσή τους, με τα άτομά τους τα πλέον μειωμένα (με τα μόριά τους τα πιο συνδεδεμένα). Το κάθε άτομο πήρε ζωή από τον Θεό και αυτός βρίσκεται σε πλήρη ένωση με αυτό, στο κέντρο κάθε ατόμου. Ο Θεός βρίσκεται σε κάθε άτομο του Μάνρεντ, και κατά συνέπεια ήταν και στη συγκέντρωσή τους»

(Βάρδα Ι, 248)

ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΣΩΜΑ ΩΣ ΣΥΜΒΟΛΟ

Manly Hall

(Μέρος 2ον)

Οι μνημένοι της αρχαιότητας προειδοποιούσαν τους μαθητές ότι μια εικόνα δεν είναι κάτι αληθινό, αλλά απλώς η αντικειμενοποίηση μιας υποκειμενικής ιδέας. Οι εικόνες των θεών δεν είχαν σχεδιαστεί για να αποτελέσουν αντικείμενα λατρείας, αλλά απλώς να θεωρούνται ως έμβλημα και ενθύμηση των αόρατων δυνάμεων και αρχών. Παρομοίως, το ανθρώπινο σώμα δεν έπρεπε να εκλαμβάνεται ως το ίδιο το άτομο, αλλά μόνο ως η διαμονή του ατόμου κατά τον ίδιο τρόπο που ο ναός ήταν ο Οίκος του Θεού. Από άποψη υλικότητας και διαστρέβλωσης, το ανθρώπινο σώμα θεωρείται ως φιλιακή ή τάφος της θείας αρχής. Από άποψη εκτίλιξης και αναγέννησης, λογίζεται ως ο Οίκος του Θεού ή το Ιερό της Θεότητας, διαμέσου των δημιουργικών δυνάμεων της οποίας πλάσθηκε το σώμα. Όπως λέει ένα μυστικό έργο: «Η προσωπικότητα κρέμεται από ένα νήμα της φύσης του Όντος».

Ως προς την ουσία του ο άνθρωπος είναι μια μόνιμη και αθάνατη αρχή. Μόνο τα σώματα που λαμβάνει διέρχονται τον κύκλο της γέννησης και του θανάτου. Το αθάνατο είναι η πραγματικότητα, το θνητό είναι η μη πραγματικότητα. Κατά τη διάρκεια του γήινου βίου, η πραγματικότητα ενοικεί στη μη πραγματικότητα και απελευθερώνεται προσωρινά από αυτήν μέσω του φυσικού θανάτου, ενώ μόνιμα μέσω της φώτισης. Οι παγανιστές δεν έλαβαν, γενικά, τον χαρακτηρισμό πολυθεϊστές επειδή λάτρευαν περισσότερους από έναν Θεό, αλλά μάλλον διότι προσωποποίησαν τις ιδιότητες του ενός Θεού και έτσι δημιούργησαν ένα πάνθεον μεταγενέστερων θεοτήτων, καθεμιά από τις οποίες εκδήλωνε ένα τμήμα εκείνου που ο Ένας Θεός εκδήλωνε ως Όλο. Επομένως, τα διάφορα πάνθεα των αρχαίων θρησκειών αντιπροσώπευαν τις προσωποποιημένες ιδιότητες του Θεού και

από αυτή την άποψη αντιστοιχούν στις θείες ιεραρχίες των Καβαλιστών. Όλοι οι θεοί και οι θεές της αρχαιότητας είχαν την αναλογία τους στο ανθρώπινο σώμα, όπως και τα στοιχεία, οι πλανήτες και οι αστερισμοί που θεωρήθηκαν ως φορείς των ουράνιων ιδιοτήτων. Τέσσερα κέντρα του σώματος συσχετίστηκαν με τα στοιχεία, επτά ζωτικά όργανα με τους πλανήτες, δώδεκα κύρια τμήματα και μέλη του με τον ζωδιακό, τα αόρατα μέρη της θείας φύσης του ανθρώπου με τις διάφορες υπερκόσμιες δυνάμεις, ενώ ο «εν κρυπτώ» Θεός θεωρήθηκε ότι εκδηλώνεται μέσω του μυελού των οστών.

Είναι πολύ δύσκολο σε αρκετούς ανθρώπους να αντιληφθούν ότι δεν αποτελούν παρὰ ένα πραγματικό σύμπαν. Ότι το φυσικό τους σώμα είναι μια ορατή Φύση, διαμέσου της δομής της οποίας αναρίθμητα κύματα εξελισσόμενης ζωής εκτιλίσσουν τις λανθάνουσες δυνάμεις τους. Ωστόσο, δεν είναι μόνο το ορυκτό βασίλειο, το φυτικό και το ζωικό που εξελίσσονται μέσω του ανθρώπινου οργανισμού, αλλά ακόμη και άγνωστες σε εμάς τάξεις και τομείς της αόρατης πνευματικής ζωής. Ακριβώς όπως τα σωματικά κύτταρα αποτελούν απειροελάχιστες μονάδες της οργανικής δομής του ανθρώπου, έτσι και ο ίδιος ο άνθρωπος αποτελεί μια απειροελάχιστη μονάδα της δομής του σύμπαντος. Όταν μια θεολογία θεμελιώνεται επάνω στη γνώση και την εκτίμηση του παραπάνω σχεδιασμού, είναι εμφανώς σωστή και αληθινή.

Επειδή το ανθρώπινο σώμα έχει πέντε διακριτά, σημαντικά άκρα – δύο πόδια, δύο χέρια και το κεφάλι που κυβερνά τα άλλα τέσσερα – ο αριθμός 5 θεωρήθηκε σύμβολο του ανθρώπου. Μια πυραμίδα συμβολίζει με τις τέσσερις γωνίες της τα πόδια και τα χέρια ενώ η κορυφή της το κεφάλι, δείχνοντας με τον τρόπο αυτό ότι μια έλλογη ισχύς ελέγχει τέσσερα άλογα άκρα-γωνίες. Τα χέρια και τα πόδια αντιπροσωπεύουν τα τέσσερα στοιχεία. Τα δύο πόδια συσχετίζονται με το ύδωρ και τη γη, ενώ τα χέρια με το πυρ και τον αέρα. Ο εγκέφαλος συμβολίζει το ιερό πέμπτο στοιχείο – τον αιθέρα – που ελέγχει και συνενώνει τα άλλα τέσσερα. Όταν τα πόδια τοποθετούνται μαζί και τα χέρια απλώνονται ανοικτά στο πλάι, τότε ο άνθρωπος γίνεται σύμβολο του σταυρού, με την έλλογη διάνοια στην κεφαλή ή το άνω άκρο του. Τα δάκτυλα των χεριών και των ποδιών έχουν επίσης τη συμβολική σημασία τους. Τα δάκτυλα των ποδιών συμβολίζουν τις Δέκα Εντολές του φυσικού κόσμου ενώ τα δάκτυλα των χεριών τις Δέκα Εντολές του πνευματικού κόσμου. Τα τέσσερα δάκτυλα κάθε

χεριοί αντιπροσωπεύουν τα τέσσερα στοιχεία, ενώ οι τρεις φάλαγγες κάθε δάκτυλου τις διαιρέσεις (πυκνότητας) του αντίστοιχου στοιχείου. Έτσι, σε κάθε χέρι υπάρχουν δώδεκα τμήματα που αναλογούν στα δώδεκα ζώδια, ενώ οι δύο φάλαγγες και η βάση κάθε αντίχειρα δηλώνουν την τριπλή Θεότητα. Η πρώτη αντιστοιχεί στη δημιουργική της όψη, η δεύτερη φάλαγγα στη συντηρητική της και η τρίτη στην καταστροφική και αναγεννητική της όψη. Όταν τα δύο χέρια τοποθετούνται μαζί, το αποτέλεσμα μας δίνει τον 24 Γηραιούς και τις έξη Ημέρες της Δημιουργίας.

Στο συμβολισμό, το σώμα διαιρείται καθέτως σε δύο ημίσεα, εκ των οποίων το δεξί θεωρείται ως φως και το αριστερό ως σκότος. Από εκείνους που δεν γνώριζαν την αληθινή έννοια του φωτός και του σκότους, το δεξί ήμισυ αποκλήθηκε πνευματικό ενώ το αριστερό αποκλήθηκε υλικό. Το φως είναι σύμβολο της αντικειμενικότητας ενώ το σκοτάδι της υποκειμενικότητας. Το φως είναι μια εκδήλωση της ζωής και επομένως είναι μεταγενέστερό της. Προγενέστερο της ζωής είναι το σκότος, εντός του οποίου το φως υπάρχει προσωρινά ενώ το σκοτάδι μόνιμα. Επειδή η ζωή προηγείται του φωτός, το μοναδικό της σύμβολο είναι το σκοτάδι που θεωρείται ως το πέπλο το οποίο πρέπει πάντα να αποκρύπτει την αληθινή φύση του αφηρημένου και αδιαφοροποίητου Όντος.

Στους αρχαίους χρόνους οι άνθρωποι πολεμούσαν με το δεξί χέρι ενώ στο αριστερό κρατούσαν την ασπίδα με την οποία προστάτευαν τα ζωικά τους όργανα. Έτσι, το δεξί ήμισυ του σώματος θεωρήθηκε ως επιθετικό ενώ το αριστερό ως αμυντικό, και για το λόγο αυτό η δεξιά πλευρά του σώματος εκλαμβάνεται ως αρσενική και η

αριστερή ως θηλυκή. Επειδή η πηγή του Όντος βρίσκεται στο αρχικό σκοτός που προηγείτο του φωτός, έτσι και η πνευματική φύση του ανθρώπου βρίσκεται στο σκοτεινό τμήμα της ύπαρξής του, διότι η καρδιά κείται στην αριστερή πλευρά του σώματός του.

Η μυστική δοξασία δηλώνει ότι κάθε τμήμα και μέλος του σώματός μας έχει την επιτομή του στον εγκέφαλο αλλά και στην καρδιά. Στο συμβολισμό, το ανθρώπινο κεφάλι συχνά χρησιμοποιείται για να δηλώσει την ευφυΐα και την αυτογνωσία. Επειδή το ανθρώπινο σώμα στην ολότητά του αποτελεί το πιο γνωστό τελειοποιημένο προϊόν της εξέλιξης, χρησιμοποιήθηκε για να αντιπροσωπεύσει την Θεότητα – την ύψιστη αντιληπτή κατάσταση ή συνθήκη. Οι καλλιτέχνες που προσπάθησαν να απεικονίσουν την Θεότητα, συχνά ζωγράφιζαν μόνο ένα χέρι που πρόβαλε μέσα από ένα πυκνό σύννεφο. Το σύννεφο δηλώνει την Άγνωστη Θεότητα που κρύπτεται από τον άνθρωπο εξαιτίας των περιορισμών του. Το χέρι δηλώνει τη θεία δραστηριότητα, το μόνο μέρος του Θεού που γίνεται αντιληπτό από τις κατώτερες αισθήσεις.

Το ανθρώπινο πρόσωπο αποτελεί μια φυσιολογική τριάδα. Οι οφθαλμοί αντιπροσωπεύουν την πνευματική δύναμη που κατανοεί. Τα ρουθούνια αντιπροσωπεύουν την συντηρητική και αναγεννητική δύναμη ενώ το στόμα και τα αυτιά, την Δημιουργική δύναμη του κατώτερου κόσμου. Η πρώτη εκ των τριών αυτών σφαιρών υπάρχει αιώνια και είναι δημιουργική. Η δεύτερη σφαίρα σχετίζεται με το μυστήριο της δημιουργικής πνοής και η τρίτη με τον δημιουργικό λόγο. Περιστασιακά η Θεότητα συμβολίζεται με ένα μάτι, ένα αυτί, μια μύτη ή ένα στόμα. Το πρώτο σημαίνει την εγρήγορση, το δεύτερο το θεϊκό ενδιαφέρον, το τρίτο τη θεία ζωτικότητα και το τέταρτο τη θεία εντολή.

Προκειμένου να μην χαθεί όλη αυτή η γνώση, αποκρίφτηκε στις αλληγορίες και τους μύθους, που δεν είχαν καμία σημασία για τα πλήθη αλλά ήταν πλήρεις ενδείξεων για όσους γνώριζαν τη θεωρία της ατομικής μεταμέλειας, η οποία αποτέλεσε το θεμέλιο της φιλοσοφικής θεολογίας. Ο ίδιος ο Χριστιανισμός αποτελεί ένα τέτοιο παράδειγμα. Ολόκληρη η Καινή Διαθήκη είναι, στην πραγματικότητα, μια αφελώς καλυμμένη παράθεση των μυστικών διαδικασιών της ανθρώπινης αναγέννησης. Οι χαρακτήρες που έως τώρα θεωρούντο ως ιστορικά πρόσωπα, στην πραγματικότητα αποτελούν προσωποποιήσεις ορισμένων διαδικασιών που λαμβάνουν χώρα στο ανθρω-

πινο σώμα, όταν κάποιος αναλαμβάνει το δύσκολο έργο της συνειδητής απελευθέρωσής του εαυτού του από τα δεσμά της άγνοιας και του πνευματικού θανάτου.

Ακόμη και τα ενδύματα των θεών αποτελούσαν κλειδιά, δεδομένου ότι στα Μυστήρια η ενδυμασία θεωρείτο συνώνυμο της μορφής. Ο βαθμός πνευματικότητας ή υλικότητας ενός οργανισμού δηλωνόταν μέσω της ποιότητας, του κάλλους και της αξίας της ενδυμασίας που φορούσαν. Το σώμα εκλαμβάνόταν ως ένδυμα της πνευματικής φύσης του ανθρώπου και κατά συνέπεια, όσο πιο ανεπτυγμένες ήταν οι υπερασπιστικές δυνάμεις ενός ατόμου τόσο πιο περιλαμπρή ήταν η ένδυσή του. Τα Μυστήρια δίδασκαν ότι η μόνη διακόσμηση του ανθρώπου, η οποία διαρκεί αιώνια, είναι οι αρετές και τα άξια χαρκτηριστικά γνωρίσματά του. Ότι ενδύεται τα δικά του επιτεύγματα που κοσμούνται με τις γνώσεις του. Έτσι, η λευκή ενδυμασία συμβόλιζε την αγνότητα, η κόκκινη τη θυσία και την αγάπη, και η γαλάζια τον αλτρουισμό και την ακεραιότητα. Εφόσον δε, το σώμα λέγεται ότι αποτελεί ένδυμα του πνεύματος, οι νοητικές και ηθικές παραμορφώσεις του ατόμου απεικονίζονταν ως σωματικές παραμορφώσεις.

Εκλαμβάνοντας το ανθρώπινο σώμα ως μέτρο και κανόνα του σύμπαντος, οι φιλόσοφοι δήλωναν ότι όλα τα πράγματα ομοιάζουν με αυτό ως προς τη δομή τους – αν όχι τη μορφή. Οι Έλληνες, για παράδειγμα, δήλωναν ότι οι Δελφοί ήταν ο ομφαλός της Γης, διότι θεωρούσαν το φυσικό πεδίο ως ένα γιγαντιαίο ανθρώπινο πλάσμα διπλωμένο στην κυκλική μορφή μιας σφαίρας. Σε αντίθεση με τις πεποιθήσεις του χριστιανισμού ότι η Γη είναι μόνο ένα άψυχο πράγμα, οι παγανιστές πίστευαν ότι όχι μόνο η Γη αλλά και όλα τα ουράνια σώματα ήταν πλάσματα που διέθεταν ατομική διάνοια. Θεωρούσαν ακόμη και τα διάφορα βασίλεια της Φύσης ως ατομικές οντότητες. Για παράδειγμα, το ζωικό βασίλειο θεωρείτο ως ένα ον που αποτελούσε σύνθεση όλων των πλασμάτων τα οποία απαρτίζουν αυτό το βασίλειο. Το πρωταρχικό ζώο ήταν ένα μωσαϊκό ενσωμάτωσης όλων των ζωικών ιδιοτήτων, και στη φύση και τη δομή του υπήρχε ολόκληρος ο ζωικός κόσμος, όπως όλες οι ανθρώπινες φυλές υπήρχαν εντός της φύσης και της δομής του αρχετυπικού Αδάμ.

(Πηγή: Manly Hall – «The Secret Teachings of All Ages»)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΜΙΛΙΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ 25, 106 71 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.210 3620702 ΤΗΛ & FAX: 210 3610961

Είσοδος Ελευθέρα – Ώρα 8:00 μμ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

- Παρασκευή 5, ΑΛΚΥΩΝ. Θεόδωρος Κατσιφής: Επί τη ενάρξει
Πέμπτη 11, ΑΠΟΛΛΩΝ. Γεώργιος Σιβυρής: Περί Ελευθερίας της Σκέψης
Παρασκευή 12 ΑΛΚΥΩΝ. Ηρώ Ζάραγκα: Ο “Αινιτικός” Ηράκλειτος
Πέμπτη 18, ΑΡΤΕΜΙΣ. Κρυσταλλία Ιωαννίδου: Η Εσωτερική Γνώση
Παρασκευή 19, ΑΛΚΥΩΝ. Κρυσταλλία Ιωαννίδου: Λάο Τσε
Τετάρτη 24, ΥΠΑΤΙΑ. Έρικα-Ισιδώρα Γεωργιάδη:
Το DNA και ο Εσωτερικός Κώδικας του Ανθρώπου
Πέμπτη 25, ΑΠΟΛΛΩΝ. Κυριακή Αντωνίου:
Οι Εσσαίοι και τα Χειρόγραφα του Κουμράν
Παρασκευή 26, ΑΛΚΥΩΝ. Θεόδωρος Κατσιφής:
Κρισναμούρτι-Το Ξύπνημα της Ενέργειας
Τετάρτη 31, ΥΠΑΤΙΑ. Κρυσταλλία Ιωαννίδου:
Οι Στάνζας των Ντζιαν (Μυστική Δοξαυιά)

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

- Πέμπτη 1, ΑΡΤΕΜΙΣ. Αλέξανδρος Μπουσουλέγκας::
Οι Βούδες των τριών Εποχών
Παρασκευή 4, ΑΛΚΥΩΝ. Θέμης Μασνόλας: Περί Ροδόσταυρων
Τετάρτη 7, ΥΠΑΤΙΑ. Έρικα-Ισιδώρα Γεωργιάδη::
Τα Δάκρυα των Μουσών (προβολή σλάντς)
(Ομιλία στην Ευρωπαϊκή Σχολή της Σοφίας στη Σκωτία)
Πέμπτη 8, ΑΠΟΛΛΩΝ. Γεώργιος Σιβυρής:
Το Βαθύτερο Νόημα του Εξανθρωπισμού
Παρασκευή 9, ΑΛΚΥΩΝ. Κυριακή Αντωνίου: Ο Άνθρωπος
Τετάρτη 14, ΥΠΑΤΙΑ. Κυριακή Αντωνίου: Η Οδός της Μακαριότητας
Πέμπτη 15, ΑΡΤΕΜΙΣ. Η ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΗΣ ΤΗΣ Θ.Ε.
Παρασκευή 16, ΑΛΚΥΩΝ. Ελευθέρη Συζήτηση με θέμα:
Η Πνευματική Παγκοσμιοποίηση

- Τετάρτη 21, ΥΠΑΤΙΑ. Έρικα-Ισιδώρα Γεωργιάδη:
Κάρμα και Μετενσάρκωση
- Πέμπτη 22, ΑΠΟΛΛΩΝ. Ηρώ Ζάραγκα: Ο Συμβολισμός της Λίθου
- Παρασκευή 23, ΑΛΚΥΩΝ. Θεόδωρος Κατσιφής:
Κρισναμούρτι- Απεραντοσύνη
- Τετάρτη 28, ΥΠΑΤΙΑ. Γεώργιος Σιβρής: Αγνωστα Στοιχεία
από τη ζωή και τη διδασκαλία ενός Μύστη
- Πέμπτη 29, ΑΡΤΕΜΙΣ. Κυριακή Αντωνίου:
Τα Σύμβολα στην προ-Μινωική Κρήτη
- Παρασκευή 30, ΑΛΚΥΩΝ. Κρυσταλλία Ιωαννίδου: Κοιμφούζις

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

- Τετάρτη 5, ΥΠΑΤΙΑ. Κρυσταλλία Ιωαννίδου:
Η Ιεραρχία των Διδασκάλων
- Πέμπτη 6, ΑΠΟΛΛΩΝ. Γεώργιος Σιβρής:
Το Εσωτερικό Νόημα των Χριστουγέννων
- Παρασκευή 7, ΑΛΚΥΩΝ. Παναγιώτης Ζώης:
Αποκρυφισμός και Μυστικισμός
- Τετάρτη 12, ΥΠΑΤΙΑ. Έρικα-Ισιδώρα Γεωργιάδη:
Το Έργο της Θεοσοφικής Εταιρείας στην Ελλάδα
- Πέμπτη 13, ΑΡΤΕΜΙΣ. Κρυσταλλία Ιωαννίδου: Απολλώνιος Τριαννεύς
- Παρασκευή 14, ΑΛΚΥΩΝ. Θεόδωρος Κατσιφής:
Κρισναμούρτι - Η Αναπροφορική Κίνηση
- Παρασκευή 21, ΑΛΚΥΩΝ. Ελεύθερη Συζήτηση με θέμα:
Θεοσοφία, Κοινωνία, Πολιτεία

Εις Μνήμην

Ένα θλιβερό γεγονός συνέβη, μια απώλεια για την παγκόσμια θεοσοφική οικογένεια. Όπως μας πληροφόρησαν, ο Πρόεδρος της Θεοσοφικής Εταιρείας στο Πακιστάν, κ. Dara Mirza, έπεσε θύμα θρησκευτικού φανατισμού εναντίον της αλήθειας. Απήχθη και δολοφονήθηκε στη χώρα του, το μήνα Σεπτέμβριο 2007.

Μεταξύ μας

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τα Γραφεία του «ΙΛΙΣΟΥ»
Βουκουρεστίου 25, α' όροφος
Κωδ. 106 71, είναι ανοικτά
κάθε ημέρα από 10.30 - 1,
εκτός Σαββάτου και Κυρια-
κής.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ-ΔΩΡΕΕΣ

Παρακαλούμε όπως απο-
στέλλετε με ταχυδρομική
επιταγή προς: Περιοδικό

« Ι Λ Ι Σ Ο Σ »

**ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ 25,
106,71 Αθήνα.**

Επίσης αποστέλλετε με τρα-
πεζική επιταγή μόνο εις:

Θεοσοφική Εταιρεία, Βου-
κουρεσίου 25, 106 71, Αθήνα

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ

Ζάκυνθος: Παν. Βλαχόπουλος
Βόλος: Γ. Κουκουβίνος
Ηράκλειο: Μ. Λασηθιωτάκη
Ιωάννινα: Ελευθ. Τζομάκας
Κέρκυρα: Γεώργιος Αγιούς
Λαμία: Γ. Μουτάφης
Λάρισα: Ισ. Φελλούς
Πάτρα: Σ. Ιγγλέσης
Ρόδος: Αντ. Βεργωτής
Σύρος: Π. Ζαραφωνίτης
Χαλκίδα: Δημ. Δημαρέλος
Χανιά: Εμμ. Νοδαράκης
Κύπρος:
Αθαν. Παπαδόπουλος
Γρ. Αυξεντίου 29
Μέγαρο Δίπα 456
Τ.Τ. 6021, Λάρνακα
Τηλ. 00357-24654511 (Οικίας)

Όλα τα άρθρα γνωστών συγγραφέων που δημοσιεύονται
στο περιοδικό Ιλισός φέρουν την ευθύνη των ιδίων για το
περιεχόμενό τους και δεν σχολιάζονται ούτε λογοκρίνονται
από την συντακτική επιτροπή του Ιλισού.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΠΙΣΗΣ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ:

Στα Πόδια του Διδασκάλου - Κρισναμούρτι5€
Η Εξέλιξη της Μορφής και της Ζωής - Άννη Μπέζαντ10€
Προσέγγιση στην Πραγματικότητα - N. Sri Ram8€
Οι Βαθύτερες Όψεις της Ζωής - N. Sri Ram.....8€

ΥΠΟ ΕΚΔΟΣΗ ΤΑ ΑΥΘΕΝΤΙΚΑ
ΚΛΑΣΣΙΚΑ ΘΕΟΣΟΦΙΚΑ ΕΡΓΑ

Μελέτη επί της Συνειδήσης - Άννη Μπέζαντ
Η Ατραπός του Αποκρυφισμού - Α. Μπέζαντ, C.W.Leadbeater
Θεοί εν Εξορία - G. G. Van Der Leeuw

Διατίθενται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία και
στα γραφεία της Θ.Ε. Βουκουρεστίου 25,
T.T. 106 71

Τηλ. + Fax. 210 3610961

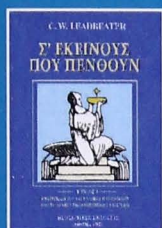
Τηλ. 210 3620702

Ταχυδρομική ή τηλεφωνική παραγγελία με αντικαταβολή

Όνοματεπώνυμο.....Τηλέφωνο.....
Οδός.....Αριθμός.....Πόλη.....Τ.Κ.....

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

από τις Θεοσοφικές Εκδόσεις

C W. Leadbeater Σ' Εκείνους που Πενθούν

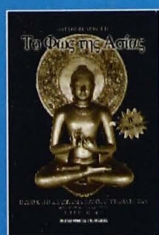

C W. Leadbeater Αόρατοι Βοηθοί

(Πρώτη έκδοση στην Ελληνική γλώσσα)

Ernest Wood Οι Επτά Κοσμικές Ακτίνες

Sir Edwin Arnold Το Φως της Ασίας

Ταχυδρομική ή τηλεφωνική παραγγελία με αντικαταβολή

Αόρατοι Βοηθοί.....	14€
Σ' Εκείνους που Πενθούν.....	6€
Οι Επτά Κοσμικές Ακτίνες	14€
Το Φως της Ασίας.....	16€

**Κυκλοφορεί σύντομα
σε πρώτη έκδοση
στην ελληνική γλώσσα**

ΕΛΕΝΑ Π. ΜΠΛΑΒΑΤΣΚΥ

**YOGA
ΚΑΙ ΑΠΟΚΡΥΦΙΣΜΟΣ**

(Κείμενα Εσωτερικής Γνώσης από την « Συλλογή Γραπτών »)

Ένα βιβλίο που απευθύνεται προς κάθε σπουδαστή της Αλήθειας. Απαρτίζεται από κείμενα που περιλαμβάνονται στην «Συλλογή Γραπτών», η οποία αριθμεί δεκαπέντε ογκώδεις τόμους, και περιέχει άρθρα της Έλενας Π. Μπλαβάτσκυ που είχαν δημοσιευθεί στα θεοσοφικά περιοδικά Path, Lucifer, Theosophist, καθώς και σε εφημερίδες και άλλα έντυπα της εποχής της.

Κύριο θέμα του βιβλίου είναι η Μαθητεία, οι σχέσεις Αποκρυφισμού και Yoga, και πολλά άλλα που διδάσκονται επί της Ατραπού - πάντοτε υπό την καθοδήγηση ενός Μύστη Διδασκάλου της Αγάπης και της Σοφίας - και τα οποία είναι χρήσιμα σε όλους.

ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ